Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети,
Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ◆ 16 август 1968 йил, жума ◆ № 191 (14053). ◆ Баҳоси 2 тийин.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ДОИМИЙ КОМИССИЯЛАРИДА

15 августда Кремлда СССР Олий Совети Иттифоқ Советининг қурилиш ва бинокорлик материаллари саноати комиссиясининг мажлиси очилди.

Мажлис қатнашчилари озиқ-овқат, ғишт ва сут саноатидаги капитал қурилиш ва ишлаб чиқариш қувватларининг ишга туширилиши планининг қандай бажарилаётганлиги тўғрисидаги масалани муҳокама қилмоқдалар.

Мажлисда комиссия раиси, КПСС Марказий Комитетининг секретари К. Ф. Катушев раислик қилмоқда. (ТАСС).

КИТОБ НАШРИЁТЛАРИНИНГ ЛЕНИН ЮБИЛЕЙИГА СОВҒАСИ

Республикадаги нашриёт ходимлари Ильич туғилган кунининг 100 йиллиги муносабати билан ўз планларида В. И. Ленин асарларининг янги нашрларини, В. И. Лениннинг абадий барҳаёт таълимоти қандай амалга оширилаётганлигини, Совет Ўзбекистони меҳнаткашларининг ҳозирги ишларида Ленин ғояларининг улуғворлигини тасвирловчи китобларни босиб чиқаришни мўлжалламоқдалар. Бу план ва режалар 14 августда Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Матбуот давлат комитетида ўтказилган кенгашда муҳокама қилинди.

Кенгашда СССР Министрлар Советининг Матбуот давлат комитети Раиси Н. А. Михайлов нутқ сўзлади.

Кенгаш ишида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари Р. Н. Нишонов ва Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари С. О. Азимов қатнашдилар. (ЎзТАГ).

РЕСПУБЛИКА КОЛХОЗ ВА СОВХОЗЛАРИДА ПАХТА ТЕРИМИГА ВА УНИ ТАЙЁРЛАШГА ҲОЗИРЛИК КЎРИШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советида

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Совети республика колхоз ва совхозларида пахта теримига ва уни тайёрлашга ҳозирлик кўриш масаласини муҳокама қилиб чиқдилар. Қарорда шу нарса таъкидланадики, республика қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари камида 4 миллион 100 минг тонна пахта етиштириш учун курашиб, ғўзани астойдил парвариш қилмоқдалар. Табиий офат натижасида юз берган қийинчиликларни кўпгина хўжаликлар енгиб, экиннинг ривождан кейинда қолишини тугатдилар ва мўл ҳосил тўплашга шарт-шароит яратдилар. Айни пайтда пахтани йиғиб-териб олишга ҳар тарафлама тайёргарлик кўрилмоқда.

Шу билан бирга бир қанча хўжаликларда, хусусан Тошкент, Самарқанд ва Сирдарё областларидаги хўжаликларда асосий майдонлардаги ғўза ривожланишдан ҳамон анча орқада қолмоқда. Бир қанча жойларда қатор ораларини ишлашни тўхтатиб қўйиш кайфиятлари ҳукм сурмоқдаки, бу йилги шароитда бундай аҳвол ҳосилга жиддий путур етказиши мумкин. Кўпгина хўжаликларда йиғим-теримга ва пахта тайёрлашга ҳозирлик кучайтириб юборилмаган: асфальт ётқизилган майдонларни, бостирмаларни, саройларни ва сушилкаларни қуриш ҳамда ремонт қилиш, шунингдек транспорт воситаларини, тош-тарозиларни, йўл ва кўприкларни тахт қилиб қўйиш жуда секин бормоқда.

«Узсельхозтехника» бирлашмаси корхоналари, кўпгина колхоз ва совхозлар пахта терадиган техникани яхши тайёрлаб қўймаяпти. Республикада 1 августгача пахта териш машиналарининг фақат 43,6 проценти, кўрак узиш машиналарининг 32,3 проценти, кўсак чувиш машиналарининг 32,6 проценти ва пахтани қоп-қанорсиз ташийдиган прицепларнинг 71,4 процентигина тайёрланган.

Қорақалпоғистон АССР, Наманган, Андижон ва Хоразм областларидаги хўжаликлар техникани тайёрлашда айниқса сусткашлик қилмоқдалар. Колхоз ва совхозларда ҳам, «Узсельхозтехника» бирлашмасининг ремонт устахоналарида ҳам йиғим-терим техникаси сифатсиз ремонт қилинаётганлигини кўрсатувчи фактларни кўплаб учратиш мумкин.

Кўпгина колхоз ва совхозларда механик-ҳайдовчилар ҳалига қадар танлаб бўлинмаган. Икки сменада ишлаш учун механик-ҳайдовчиларнинг етишмаслигига қарамасдан, уларни тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш қониқарли эмас.

Республика саноат корхоналари пахта терадиган техникани ремонт қилишга кор келадиган запас қисмларни қишлоқ хўжалигига етказиб беришни кечга сурмоқдалар. «Ташсельмаш» заводи «ХВСМ-6102 А» машиналарининг шпинделлари ва шестерняларини етказиб бериш планини бажармаётир. «Ташавтомаш» заводи прицепларга қайириладиган доиралар етказиб бериш топшириғини бажармаётир. «Чирчиксельмаш» заводи «КС-4 В» маркали ғўзапоя юладиган машиналарнинг тишини етарли миқдорда етказиб бермаётир.

Бу камчиликларнинг ҳаммаси шундан далолат берадики, Қишлоқ хўжалик министрлиги, «Узсельхозтехника» бирлашмаси, маҳаллий партия, совет ва қишлоқ хўжалик органлари моддий-техника воситаларини пахта теримига ўз вақтида тахт қилиб қўйиш учун тегишли тадбирларни кўрмаётирлар.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг қарорида шу нарса алоҳида таъкидлаб ўтилдики, ғўза парваришини кучайтириш билан бирга пахта теримига ва уни тайёрлашга ҳозирликни ўз вақтида ва ҳар тарафлама кучайтириб юбориш, давлатга камида 4 миллион 100 минг тонна пахта топшириш ва 1 миллион 700 минг тонна пахтани машинада териш юзасидан олинган социалистик мажбуриятларнинг бажарилишини таъминлаш Қишлоқ хўжалик министрлиги, «Узсельхозтехника» бирлашмаси ва уларнинг жойлардаги органларининг, область ва район партия комитетларининг, Қорақалпоғистон АССР Министрлар Совети, область ва район ижроия комитетларининг, колхоз ва совхоз раҳбарларининг энг муҳим вазифасидир.

Қишлоқ хўжалик министрлиги, «Узсельхозтехника» бирлашмаси ва уларнинг жойлардаги органларига, область ва район партия комитетларига, Қорақалпоғистон АССР Министрлар Советига, область ва район ижроия комитетларига, колхозлар ва совхозларнинг раҳбарларига қуйидагилар таклиф қилинди:

Ҳар бир колхоз ва совхозда пахта теримига ва уни давлатга топширишга қандай тайёргарлик кўрилаётганлигини текшириб чиқиш ва сушилкаларни, бостирма-саройларни, асфальт ётқизилган майдончаларни, тош-тарози, транспорт воситаларини, хўжаликларнинг территориясидаги йўл ва кўприкларни, дала шийпонлари, болаларнинг муваққат боғчалари ва яслиларини 1 сентябргача ремонт қилиб, тахт қилиб қўйиш;

пахта териш техникасини ремонт қилиш суръатларини ва сифатини ошириш чораларини кўриш, техникани тахт қилиб қўйишни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг қарори билан тасдиқланган муддатларда тугаллаш, терим машиналарининг механик-ҳайдовчиларини, шунингдек тўрт қаторли терим машиналарида ишлайдиган ҳайдовчиларни тайёрлаш ва қайта тайёрлаш ишини биринчи сентябрдан кечикмасдан тамомлаш;

ҳар бир колхоз ва совхозда машина теримига белгиланган участкаларни 10 кун муддат ичида ажратиб қўйиш ва механик-ҳайдовчиларга бириктиб қўйиш. Пахта терадиган машиналарнинг баракали ишлашига шароит яратиш мақсадида далаларни терим олдидан бегона ўтлардан тозалашга қаратилган тадбирлар комплексини амалга ошириш устидан назорат ўрнатиш;

1 сентябргача аэродромларнинг тахт қилиб қўйилиши ва ҳар бир хўжаликка дефолиантларнинг ташиб келинишини таъминлаш;

далаларни намунали тайёрлаб қўйиш, машина теримини муваффақиятли ўтказиш, ҳар бир механик-ҳайдовчининг машина терими планини тўла ва ортиғи билан бажариши, шунингдек республикадаги атоқли механизаторларнинг пахта теримидаги илғор методларини жорий қилиш учун механик-ҳайдовчилар ўртасида социалистик мусобақани кенг авж олдириш;

йиғим-терим пайтида меҳнатга ҳақ тўлаш ва моддий рағбатлантиришнинг мавжуд системаси тўғри қўлланилиши устидан қаттиқ назорат ўрнатиш;

«Главхлопкомаш»га пахта терадиган техниканинг ремонти учун кор келадиган запас қисмларни «Узсельхозтехника» бирлашмасига ўз вақтида етказиб бериш таклиф қилинди.

Республика саноат корхоналарининг раҳбарлари пахта йиғим-терими техникаси ремонтига кетадиган деталь ва узелларни тайёрлашни тезлаштиришлари керак.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Совети 1 миллион 700 минг гектар майдонда ғўза барғини сунъий йўл билан тўктириш тўғрисида областлар киритган таклифни маъқулладилар.

Ўзбекистон граждан авиацияси бошқармасига ғўза барғини сунъий усулда тўктириш ва бу ишда самолётлардан баракали фойдаланиш учун керакли миқдордаги самолётларни 1 сентябргача тахт қилиб қўйиш ва етказиб бериш, самолётларнинг белгиланган баландликда учишига, дориланадиган майдонларнинг кенглиги ва бажариладиган ишнинг юқори сифатли бўлишига қатъий риоя этиш таклиф қилинди.

«Узсельхозтехника» бирлашмасига қуйидагилар топширилди:

Запас қисмларни, резиналарни, аккумуляторларни ва дефолиантларни хўжаликларга ўз вақтида етказиб бериш учун барча чораларни кўриш;

совхозларга этаклар ва қоп-қанорларни ўз вақтида сотиш.

Пахта тозалаш саноати министрлигига, колхозларга керагича этак ва қоп-қанорларни сотиш учун буларни ўз вақтида тайёрлаб қўйиш, тайёрлов пунктларига етказиб бериш топширилди.

Қишлоқ хўжалик министрлиги, «Узсельхозтехника» бирлашмаси, Пахта тозалаш саноати министрлиги ва уларнинг жойлардаги органларига, область ва район партия комитетларига, Қорақалпоғистон АССР Министрлар Совети, область ва район ижроия комитетларига 1968 — 1969 йилларда машинада териб олинадиган пахтани қабул қилиш ва ҳақ тўлашнинг белгиланган тартибини, пахтакор хўжаликларга шпинделли машиналарда терилган биринчи сорт пахтани кўпайтирганлиги учун рағбатлантириш ва бевосита машина теримида қатнашган ҳамда давлатга юқори сифатли пахта топширилишини таъминлаган ходимларни мукофотлаш тадбирларини колхоз ва совхозларнинг раҳбарларига, механик-ҳайдовчиларга совхоз ишчилари ва колхозчиларга ҳар тарафлама тушунтириш таклиф қилинди.

Пахтакор хўжаликларнинг раҳбарларига улар далаларни машина теримига ўз вақтида ва пухта тайёрлаб қўйишга; терим олдидан бегона ўтларни йўқотишга, ғўзани дефолиация қилиш ва пахта терадиган машиналардан унумли фойдаланишни, пахтанинг юқори сифатли териб олиниши ва биринчи навли пахтанинг кўпроқ топширилишини таъминлайдиган бошқа тадбирларнинг амалга оширилишига масъул эканликлари тушунтирилсин.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Қишлоқ хўжалик министрлиги, Пахта тозалаш саноати министрлиги ва уларнинг жойлардаги органлари, Қорақалпоғистон АССР Министрлар Совети, область ва район ижроия комитетлари, уруғчилик колхоз ва совхозларининг раҳбарларига уруғлик пахтани йиғиб-териб олишга тайёргарлик юзасидан тегишли чораларни кўришни топширдилар. Шу мақсадларда:

— уруғликка ажратилган участкаларда дала апробацияларининг ўз вақтида ва сифатли ўтказилишини уюштириш, ана шу апробация натижаларига қараб уруғлик пахтани териш ва топшириш топшириғини белгилаш ва унинг бажарилишини таъминлаш;

— уруғлик пахтани териб олиш, тайёрлаш, сақлаш ва қайта ишлаш вақтида Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг 1968 йил 2 августда «Уруғлик пахтани териб олиш ва тайёрлашни яхшилаш чоралари тўғрисида» деб чиқарган 370-сон қарорига қатъий риоя қилиш таклиф этилди.

Автотранспорт ва тош йўллар министрлигига, Қорақалпоғистон АССР Министрлар Советига ва область ижроия комитетларига пахта йиғим-терими бошлангунга қадар районлараро ва кўпчилик фойдаланиб келаётган йўл ҳамда кўприкларнинг, колхозларга, совхозларга ва тайёрлов пунктларига бориладиган йўлларнинг ремонтини тамомлаш топширилди.

Жамоат тартибини сақлаш министрлигига, область ва район ижроия комитетларига 1 сентябргача барча колхоз ва совхозларда ёнғин хавфсизлигининг аҳволини текшириб чиқиш таклиф қилинди.

«Ўзбекбирлашув»га, Аҳолига маиший хизмат кўрсатиш министрлигига, Соғлиқни сақлаш министрлигига, Маданият министрлигига ва Алоқа министрлигига, Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Кинематография давлат комитетига, Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Радиоэшиттириш ва телевидение давлат комитетига пахта йиғим-терими даврида колхозчиларга ва совхоз ишчиларига маданий-маиший ҳамда медицина хизмати кўрсатиш тадбирларини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш таклиф қилинди.

Ўзбекистон Комсомоли Марказий Комитети ва Ўзбекистон Касаба союзлари советига пахтани териб оладиган техникани ўз вақтида ва сифатли тайёрлаб қўйишда, механик-ҳайдовчиларни тайёрлаш ва қайта тайёрлашда, социалистик мусобақани кенг авж олдириб юборишда комсомол ва касаба союз ташкилотларининг актив иштирокини таъминлаш топширилди.

Республика, область ва район газеталарининг редакцияларига, Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Радиоэшиттириш ва телевидение давлат комитетига пахта теримига ва уни тайёрлашга ҳозирликнинг боришини газеталарнинг саҳифаларида, радио ва телевидение орқали кенг ёритиш топширилди.

Пахта терими ва уни давлатга топширишнинг юксак суръатлари ва пахтанинг сифатини яхшилаш учун областлар, районлар ва совхозларни рағбатлантириш мақсадларида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Республика Министрлар Советининг кўчма Қизил байроқлари таъсис этилди: икки кўчма Қизил байроқ Қорақалпоғистон АССР ва областлар учун, тўртта Қизил байроқ районларга бериш учун, улардан биттаси давлатга ингичка толали пахта топширадиган районларни, биттаси қўриқ ерлардаги районларни рағбатлантириш учун; иккита кўчма Қизил байроқ совхозлар учун, булардан биттаси қўриқ ердаги совхозларни рағбатлантириш учун берилади. Кўчма Қизил байроқлар 20 сентябрдан бошлаб, ҳар ўн кунликда берилади.

Кўчма Қизил байроқларни беришда планнинг бажарилишини, пахта тайёрлаш суръати ва сифатини, машинада пахта териш планининг ва уруғлик пахта териш ҳамда топшириш планининг, Бухоро, Қашқадарё ва Сурхондарё областларида эса ингичка толали пахта тайёрлаш планининг бажарилиши ҳам ҳисобга олинади.

Кўчма Қизил байроқларга қўшиб, Қорақалпоғистон АССР ва областларга, илғор хўжаликларга сотиш учун иккитадан юк автомашинаси, илғорларни мукофотлаш учун 1000 сўмдан пул, районларга биттадан юк автомашинаси ва 300 сўмдан пул, совхозларга илғорларни мукофотлаш учун 150 сўм пул бериш мўлжалланади.

Область партия комитетлари, Қорақалпоғистон АССР Министрлар Совети ва область ижроия комитетларига пахта йиғим-теримини яхши уюштирган колхозларга ва совхозларга топшириш учун кўчма Қизил байроқлар таъсис этиш тавсия қилинди.

Республика газеталари саҳифаларида Ҳурмат тахтаси таъсис этилиб, унга пахта тайёрлаш планини, шу жумладан уруғлик пахта тайёрлаш планини муддатидан илгари бажарган областлар ва районларнинг номи ёзиб борилади.

ОСИЁ ВА АФРИКА ЁЗУВЧИЛАРИНИНГ АСАРЛАРИ НАШР ЭТИЛМОҚДА

Ғафур Ғулом номидаги давлат бадиий адабиёт нашриёти Осиё ва Африка мамлакатлари ёзувчиларининг ўнларча энг яхши асарларини Тошкентда нашр этди.

Ўзбек китобхонлари мисрлик машҳур адиба Латифа Аззайёт қаламига мансуб бўлган «Очиқ эшик» романи билан танишдилар. Китоб Бирлашган Араб Республикаси хотин-қизлари тақдирида рўй берган қувончли ўзгаришлар ҳақида, уларнинг мамлакат ижтимоий ҳаётида эркаклар билан тенг ўрин олишга интилаётганлиги тўғрисида ҳикоя қилади. Алоҳида тўплам қилиб нашр этилган миср ёзувчиларининг ҳикоялари эса ёш республика меҳнат аҳлининг ишлари ва фикр-ўйларини тараннум этади.

Бирлашган Араб Республикасининг бадиий сўз усталари яратган бошқа асарлар ҳам таржима ва таҳрирдан чиқарилмоқда. Улар орасида Абдураҳмон Ашшаркавийнинг «Ер» романи бор. Бу асар араб адабиётида деҳқонларнинг революцион курашини акс эттирувчи биринчи йирик асардир.

Жазоир, Ироқ, Судан ёзувчиларининг ўзбек тилига таржима қилинган китоблари ҳам кутубхона токчаларидан ўрин олмоқда. Ҳиндшуносларнинг катта бир группаси ҳам нашриёт билан актив ҳамкорлик қилмоқда. Уларнинг ёрдами билан минг-минглаб ўзбек китобхонлари таниқли ҳинд ёзувчиларининг асарларини ўз она тилида ўқиш имкониятига эга бўлмоқдалар. Бу асарлар Деҳли, Бомбей, Калькутта босмахоналаридан чиқиши биланоқ Тошкентда таржима қилина бошланмоқда.

Нашриётнинг планида Вьетнам Демократик Республикаси, Покистон, Япония ва бошқа мамлакатлар адибларининг танланган асарларини чиқариш мўлжалланган. (ЎзТАГ).

ЁППАСИГА ЭЛЕКТРЛАШТИРИЛГАН ОБЛАСТЬ

АНДИЖОН, 14 август. (ЎзТАГ). Қўриқ ердаги «Улуғнор» совхозида сўнгги дизель электростанциялари архивга чиқариб қўйилди. Андижон области Фарғона водийсида биринчи бўлиб электрлаштиришни тугаллади. «Андижанэлектросеть» корхоналари ва «Узсельэлектрострой» трестига қарашли 1-кўчма механизациялашган колонна коллективлари бу ишга катта ҳисса қўшдилар. Улар сўнгги йилларда юзлаб километр узунликда электр узатиш линиялари, ўнлаб кичик станция, тўққиз минг километрдан зиёд тақсимлаш шохобчаси қурдилар. Область қишлоқларида колхозчилар ва совхоз ишчиларининг қарийб 160 минг хонадони, мингдан кўпроқ чорвачилик фермаси, устахоналар ва сув насоси станциялари электолаштирилди.

«Узсельхозтехника»нинг Урта Чирчиқ район бирлашмаси коллективи пахта териш машиналарини ремонт қилишни тугаллай деб қолди. Бу коллектив колхозларнинг 200 га яқин пахта териш агрегатларини капитал ремонт қилиб бериш мажбуриятини олган. Суратда: устахона мудири Р. А. Еникеев ва бош инженер Х. Жиянбоев ўртоқлар ремонтдан чиқарилган терим агрегатларини кўздан кечиришяпти. Н. Глауберзон фотоси.

ҚУРИЛИШЛАРДАН ХУШХАБАРЛАР

Урганч шаҳридаги қурилиш материаллари комбинатида янги цех ишга туширилди. Бу цехда йилига 7300 кубометр йиғма темир-бетон конструкциялари ишлаб чиқарилади. Дастлабки маҳсулот қурилиш майдонларига жўнатилди.

●

Фарғонадаги 8- қурилиш трести уй-жой бинолари қуриш 9 ойлик планини муддатидан илгари бажарди. Бинокорлар 18600 квадрат метр кўркам уй-жойлар қуриб бердилар. Шаҳарда уй-жой биноларини тиклаётган уйсозлик комбинати коллективи йирик панеллар ишлаб чиқаради, уларни монтаж қилади, пардозлайди ва фойдаланишга топширади. Ўтган бир ярим йил мобайнида комбинат саҳни 71 минг квадрат метрдан ортиқ квартираларни фарғоналикларга совға қилди.

●

Бухорода бир кеча-кундузда 240 тонна донни янчиб берадиган тегирмон фойдаланишга топширилди.

●

Урта Осиё Ирригация ва совхозлар қурилиши бош бошқармасига қарашли «Оргтехстрой» трести инженери Александр Жмуйда раҳбарлигидаги мутахассислар совхозларда қурилишга мўлжалланган янги уй-жой лойиҳасини ишлаб чиқдилар. Бу лойиҳаларни ишлашда «П» шаклидаги панел рамали конструкциялардан фойдаланиш кўзда тутилган. Уйлар йиғма деталлардан қурилади. Шу лойиҳа бўйича совхозларда 40 минг квадрат метр уй-жой қуриш кўзда тутилмоқда.

М. СУЛТОНОВ.

МУСОБАҚАДОШЛАР МАСЛАҲАТИ

Нуқсонлар тугатилсин

БУХОРО, («Совет Ўзбекистони» мухбири). Сурхондарё областидан келган ўзаро текшириш бригадасининг аъзолари Бухоро областининг колхоз, совхозларида беш йилликнинг учинчи йилида зиммага олинган социалистик мажбуриятларнинг бажарилишини синчиклаб текширмоқдалар. Сариосиё районидаги Ҳуфар қишлоқ Советининг раиси Ражаб Сангинов бошчилигидаги группа аъзолари Бухоро районидаги хўжаликларда ғўза парвариши қандай бораётгани билан танишдилар.

Мусобақадошлар намунали ишларни кўриб қувонган бўлсалар, нуқсонларни кўриб ачиндилар. Камчиликларни ўз жойида рўй-рост айтиб, уни бартараф этиш юзасидан қимматли маслаҳатлар беришди. «Правда» колхозининг Неъмат Сулаймонов бошлиқ бригадасида ҳамма колхозчилар далада, механизаторлар, сувчилар ўз жойида-ю, аммо шу бригада билан қўшни Н. Муродов, Р. Жўраев ўртоқлар бошлиқ бригадаларнинг даласида ҳеч ким кўринмайди. Пайкалларни бегона ўт босиб ётибди. Ғўза тупларида не-не машаққатлар билан барпо этилган ҳосил элементлари тўкилиб кетяпти.

Худди шундай аҳволни меҳмонлар Фрунзе номли колхознинг Муҳсинов, Энгельс номли колхознинг Каримов, «Ленин йўли» колхозининг Салоев ўртоқлар бошлиқ бригадаларида ҳам кўрдилар. Мазкур хўжаликларда ғўза ривожланишдан орқада қолган. Шундай бўлгани ҳолда культивация ўз вақтида ўтказилмаяпти, механизаторлар сон кетидан қувиб, сифатни унутиб қўймоқдалар. Оқибатда тобидан ўтиб қолган карталарда кесак кўчган. Айрим жойларда культивация юзаки ўтказилиб, тупроқ юмшамай қолган. Экинни «шарбат» сув билан суғоришга етарли аҳамият берилмаяпти.

Бухоро районининг деҳқонлари мусобақадош сурхондарёликлар берган маслаҳатлар асосида ғўза парваришини янада кучайтиришга қаратилган чора-тадбирларни белгиладилар.

Т. НАЗИРОВ.

Бетга айтганнинг заҳри йўқ

Андижон область ижроия комитети раиси П. Қаюмов бошчилигидаги ўзаро текшириш бригадаси аъзолари Хоразм областига келишди. Андижонлик пахта усталари ибратли тажрибаларни ўртоқлашиш билан бирга асосий эътиборни ҳосил тўплаш соҳасидаги жиддий камчиликларни тугатишга қаратмоқдалар.

— Юзга айтганнинг заҳри йўқ. Яхши меҳнат қилгансизлар-у, аммо кейинги кунларда бўшашувчилик юз берган. Бундай аҳвол давом этса, тўпланган ҳосилнинг бир қисмидан ажралиб қоласизлар, — деди Избоскан районидаги Ибн Сино номли колхоз раиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Абдусамад ака Тиллабоев Ҳазорасп район колхозларида бўлганида.

Дарҳақиқат, Ҳазорасп райони пахтакорлари мўл ҳосил етиштириш учун астойдил меҳнат қилиб, баракали хирмон кўтаришга замин яратишди. Лекин қатор хўжаликларда август ойида ғўза парвариши бўшаштириб юборилди. Ҳозир далаларда одам ҳам, техника ҳам кўринмайди, ҳа деб устма-уст суғоришга зўр берилаётир. «Тошкент» колхозида мавжуд 19 трактор культиваторидан биттасини ҳам далада учратиб бўлмади. С. Ортиқов, Ш. Каримов бошлиқ бригадаларда ўт босган ғўзалар бостириб суғорилмоқда. Баъзи участкаларда тупроқ заранг бўлиб қолган. Киров номли колхозда ғўза парвариши тўхтатилган. Машина теримига ажратилган далаларни бегона ўт босган. Айрим ерларда эса чеканка сифатсиз ўтказилган.

Районнинг «Коммунизм» колхозида ғўзаларнинг ривожланиши анча кечикканлиги, шунга қарамай экинни парвариш қилиш тўхтатилганлиги меҳмонларни ранжитди.

Меҳмонлар пахтакорла[illegible] қулай маданий-маиший [illegible] яратилмаганлигини, йиғ[illegible] римга, айниқса машина тер[illegible] га тайёргарлик қизитиб ю[illegible] рилмаганлигини алоҳида т[illegible] кидладилар. Ўзаро текши[illegible] бригадаси аъзолари ма[illegible] нуқсонларни тугатиш юза[illegible] конкрет маслаҳатлар [illegible] пахтакорларга амали[illegible] кўрсатаётирлар.

«Совет Ўзбекист[illegible] бири.

ЖОНКУЯРЛАР

Ленинча иш услуби учун

КПСС Марказий Комитети маҳаллий Советларнинг халқ хўжалигини бошқаришдаги роли, масъулияти, ҳуқуқлари, обрўси ва таъсир доирасини кенгайтириш тўғрисида тинмай ғамхўрлик қилмоқда. Кейинги йилларда кўпгина муҳим ҳужжатлар қабул қилинди. Областимиздаги маҳаллий Советлар, уларнинг депутатлари, доимий комиссиялари, жамоатчи активлар, ижроия комитетлари иш фаолиятини чуқур таҳлил қилган киши, партия тутган йўлнинг naқадар ҳаётийлигига ишонч ҳосил қилади. Маҳаллий Советларнинг асосий қисми ҳаёт илгари сурган проблемаларни чуқур ўрганиб, халқ талабини адо этиш учун энг қулай иш услубларини излаб топмоқдалар, хўжалик-маданий қурилишни ривожлантириш, аҳолининг турмушини фаровон этиш тадбирларига салмоқли ҳисса қўшмоқда.

Область маҳаллий Советлари хўжалик ва социал маданий қурилишга ишнинг кўзини билиб раҳбарлик қилмоқда. Одатда ижроия комитетларнинг аппарати бир неча масъул ходим, хизматчилардан иборат бўлади. Агар кундалик юмушлар, келгусидаги масалаларнинг ижросини фақатгина шу аппарат зиммасига юклаб қўйилса, натижанинг самарали бўлиши мумкин эмас. Шунинг учун ҳам область Совети ижроия комитети, барча депутатлар, доимий комиссиялар жамоатчи активларнинг ёрдамига таянмоқда, уларнинг бир ёқадан бош чиқариб, жонкуярлик билан меҳнат қилишини таъминлаш чораларини изчил амалга оширмоқда.

Биз область Совети ижроия комитетининг мажлисларида қуйи Советларнинг айрим соҳалар бўйича иш фаолиятини текшириб, ахборотларини тингламоқдамиз. Албатта тажрибали ходимлар, область Советининг депутатлари аввал бориб ўша Советнинг ишини синчиклаб текширадилар. Муваффақиятларини умумлаштириб, камчилик ва нуқсонларни бартараф этишга ёрдам берадилар. Бу услуб совет кадрларига катта ёрдам беряпти. Уларни чаққон, ҳушёр, масъулиятни сезиб ишлашга ундамоқда.

Область партия комитетининг ташаббуси билан область Совети сессиялари олдидан партия группаси йиғилишида коммунист депутатларнинг ахборотларини тинглаш жорий этилди. Кейинги икки сессия олдидан Каттақўрғон ёғ-мой комбинати директори депутат Ю. Ҳакимов, область автомобиль бошқарувчиси депутат М. Гурьянов, 1- «Булунғур» совхозининг директори Раҳим Расулов, В. И. Ленин номидаги «Красний двигатель» заводининг директори депутат В. М. Абрамов ахборот бердилар. Ю. Ҳакимов, Р. Расулов ўртоқларнинг депутатлик бурчини ҳалоллик билан бажараётгани кўпчиликни хурсанд қилди. Улар сайловчиларнинг наказларини изчил бажараётганликлари маълум бўлди. Жумладан, депутат Р. Расулов совхоз территориясидаги йўлларни асфальт қилишга кўпгина ободончилик ишларини амалга оширишга бош-қош бўлди. Ҳозир унинг ташаббуси билан совхозда кўп қаватли, барча қулайликларга эга бўлган ўрта мактаб биноси қурилмоқда.

Партия труппаси коммунист депутатларнинг ишидаги камчиликларни қаттиқ танқид қилди.

Советларнинг сессияларида доимий комиссияларнинг ҳисоботини тинглаш ҳам жорий этилмоқда. Область Советининг VII сессиясида савдо, умумий овқатланиш доимий комиссиясининг раиси депутат М. Расулов мазмунли доклад қилди. М. Расулов Куйбишев номидаги Самарқанд кооператив савдоси институтининг ректори бўлиб ишлайди. У савдо-сотиқ ишларини беш бармоқдек билади. Комиссия составидаги депутатлар ҳам бу соҳадан хабардор, Комиссиянинг мажлислари планли ўтиб турибди. Уларда совет савдоси маданиятини ошириш, харидорларга хизматни яхшилаш масалалари мунтазам муҳокама қилиниб, тегишли қарорлар қабул этилмоқда. Шаҳар ва қишлоқларимизда савдо хизмати сезиларли даражада кенгайган, савдонинг илғор усуллари жорий этилган. Бунда доимий комиссиянинг муносиб ҳиссаси бор.

Чорвачилик, соғлиқни сақлаш ҳамда социал-таъминот, коммунал хўжалик ва ободончилик, мактаб-маориф, йўл-кўприк қурилиши доимий комиссияларининг фаолиятлари ҳам тобора жонланмоқда.

Ҳозиргача маҳаллий Советларнинг депутатлари сайловчилар олдида бир-икки марта ҳисоб бердилар. Сайловчилардан тушган 8.658 наказнинг 5.000 таси ижро этилди. Йил охиригача қолганларини ҳам тўла бажаришга интилмоқдамиз. Депутатларнинг аксарияти сайловчилар олдидаги бурчини ҳалол бажариб, чинакам жонкуяр эканлигини амалда кўрсатмоқда. Область Советининг депутати С. Зиёев ташаббуси билан «Мойбулоқ» совхози территориясида фельдшерлик-акушерлик пункти очилди, совхоз марказидан Пайшанба посёлкасигача йўл қурилди, ободончилик ишлари бажарилди. Ҳозир совхоз ишчиларига шахсий уй қуришга ёрдам бермоқда. Депутатлар сайловчилар ишончини оқлаш билан бирга, меҳнатда ҳам шахсий намуна кўрсатмоқдалар.

Область Советининг депутати Рамазон Эргашев Нарпай районидаги Охунбобоев номли колхозда механизациялашган бригадага бошчилик қилади. Бригада йил сайин мўл, арзон, сифатли ҳосил кўтармоқда. Рамазон Эргашев қўшни бригадалар, колхозларда ҳам механизацияни кенг жорий этишга кўмаклашмоқда. Депутатнинг обрўси ўсиб боряпти. Унга маслаҳат сўраб келадиганларнинг кети узилмайди. Райондаги механизаторларнинг катта бир қисми Рамазон Эргашевнинг шогирдлари ҳисобланади.

Областимизнинг саноат корхоналари, қурилиш, алоқа, транспорт ташкилотлари, давлат муассасалари икки кун дам олинадиган беш кунлик иш ҳафтасига асосан ўтиб бўлдилар. Ҳозир маҳаллий Советлар, уларнинг депутатлари, доимий комиссиялари аҳолига маданий-маиший, савдо, медицина хизматини кучайтириш тўғрисида алоҳида ғамхўрлик кўрсатмоқдалар. Бу масала, шаҳар, район Советларининг сессияларида атрофлича муҳокама қилинди. Сессиялар асосан депутатлар томонидан тайёрланди. Маданий-маиший хизмат кўламини оширишнинг ҳар бир тадбири халқ вакилларининг чуқур мулоҳазаси, фикри, тавсияси билан белгилаб чиқилди. Яқинда биз жойлардан тушган барча материалларни умумлаштириб, область аҳолисига маданий-маиший хизматни янада яхшилаш тадбирларини область Совети сессияси муҳокамасига киритдик. Сессия юксак савияда ўтди. Депутатлар маданият ўчоқлари, савдо, маиший хизмат кўрсатиш корхоналари, медицина шохобчалари олдига асосли талаблар қўйдилар.

Область партия комитети, область Совети ижроия комитети меҳнаткашлар ва депутатларнинг истагини қондириб, қишлоқларда турмуш маданиятини кўтаришнинг уч йиллик планини тасдиқлаган эдилар. Сессияда қишлоқларнинг ободонлашаётганини алоҳида қайд қилинди. Шу билан бирга, қишлоқ маданиятини ривожлантиришга етарли эътибор бермаётган ташкилотлар қаттиқ танқид қилинди. Область Совети ижроия комитети сессия қарорлари ва йўл-йўриқларини изчил амалга ошириш тадбирларини белгилади.

Область маҳаллий Советлари иш фаолиятида янгиликлар оз эмас. Каттақўрғон шаҳар Совети ижроия комитети сессиялар, ижроком мажлисларини тайёрлашга депутатларни кенг жалб этмоқда. Самарқанд шаҳар Совети ижроия комитети ҳар ойда «Депутат куни» ўтказаётир. Бу депутатларга муҳим ҳужжатларни ўрганиш имконини бермоқда. Улар ўз тажрибаларини ўртоқлашмоқдалар. Ғаллаорол районида қишлоқларда аҳолининг йиғилишларини ўтказиш одат тусига кириб қолди. Ҳамқишлоқлар ўз йиғилишларида, ободончилик, бола тарбияси, хўжаликни юритиш, одоб-аҳлоқ, жамоат тартибини сақлашга оид масалалар юзасидан мулоҳаза юритаётирлар.

Область Совети ижроия комитети маҳаллий Советлар, уларнинг доимий комиссиялари, эл-юртнинг чинакам жонкуярлари бўлган депутатлар, жамоатчиларнинг фаолиятини янада жонлантириш йўли билан область меҳнаткашлари олдида турган хўжалик ва социал-маданий қурилиш вазифаларини амалга оширишга муносиб ҳисса қўшади.

С. ҲАМРОҚУЛОВ,
Меҳнаткашлар депутатлари Самарқанд область ижроия комитетининг раиси.

СЎНГГИ ПОЧТАДАН

ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗМ — БАЙРОҒИМИЗ

Ўзбекистон ССРнинг Сариосиё районида чиқадиган «Сариосиё ҳақиқати» ва Тожикистон ССРнинг Регар районида чиқадиган «Ленин йўли» газеталарининг қўшма сонига мана шу байт сарлавҳа қилиб олинган. Икки қардош, қондош халқнинг дўстлиги тарихи қадим замонлардан бошланади. Навоий ва Жомий, Ҳамза ва Айний, Ғафур Ғулом ва Абулқосим Лоҳутийларнинг беғараз, самимий дўстлиги бунинг далилидир.

Икки қардош халқ меҳнаткашлари коммунизм ноз-неъматларини мўл-кўл етиштириш йўлида кўп йиллардан буён мусобақалашиб келмоқда. Регар районидаги Ленин номли колхоз билан Янгийўлдаги Ҳамроқул Турсунқулов номли хўжалик, Сариосиёдаги «Коммунизм» колхози билан Тожикистондаги Восе район, Ленин номли колхоз аъзоларининг мусобақаси ҳар икки республика пахтакорларининг беш йиллик план топшириқларини муддатидан илгари бажариш учун беллашувига асос бўлди.

Мана шу дўстлик, ҳамкорлик ҳақида қўшма сондаги ҳар бир материал ҳикоя қилади. Регар ва Сариосиё райкоми секретарлари Т. Шодмонов ва Б. Чоршанбиева, Регардаги Ленин номли колхоз раиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони А. Мирзаев, Шарғун кон бошқармаси партком секретари В. Хомяк, Тожикистон ССРда хизмат кўрсатган ўқитувчи Ш. Мажидова, Тожикистон алюмин заводи бошқармаси партия ташкилотининг секретари А. Минаков ва бошқа ўртоқларнинг илҳомга жўшиб ёзган мақолаларида интернационал тарбиянинг кишиларни камолотга етказишдаги роли кўрсатиб берилган.

Ленин комсомолининг 50 йиллиги олдидан

ОТАШ ҚАЛБ

Камтарлик, аввалги хизматларини пеш қилмаслик, ҳамиша ҳалол бўлиш — яхши одамларнинг фазилати. Рўзимат ака Юсупов ҳам шундай одамлардан. «Инқилоб даврида ундоқ қилдим, бундоқ қилдим» деб мақтанишни ёқтирмайди. Мен ундан оловли йиллар хотиралари ҳақида ҳикоя қилиб беришни сўраган эдим.

— Завод ҳаёти, ҳозирги ишлар ҳақида ёзсангиз керак, деб ўйлаган эдим. Сизни тарих қизиқтирибди. Бу ҳам зарур нарса. Лекин киши хотираси баъзан адашади. Нимага қизиқсангиз, биргаликда, ҳужжатлар асосида суҳбатлашайлик, — деди Рўзимат ака.

Мароқли суҳбатимиз анчагача давом этди. Суҳбатнинг мавзуи комсомолнинг босиб ўтган жанговар йўлига бағишланган эди.

Дастлаб Рўзимат Юсупов билан танишинг: 1920 йилдан КПСС аъзоси, комсомол ветерани, ҳозир ҳам Ленин комсомолининг фахрий аъзоси. Ёши етмишнинг бўсағасида, республика аҳамиятига молик шахсий пенсионер. Кексайганлигига қарамай, меҳнатга енг шимарган, Урганч пилла уруғчилиги заводида директорлик қилмоқда.

Рўзимат ака Хоразмда комсомолни тузганлардан бири. У 1920 йилнинг июнь ойида Хоразм Халқ Совет Республикаси Иштирокиюн ёшлар бирлиги (Коммунистик ёшлар Союзи) тузилган биринчи съездда Марказий Комитет раислигига сайланган. 1921 йилда раислик лавозими Марказий Комитет секретари деб аталадиган бўлди. У бу вазифада 1922 йил октябригача ишлаб, кейин партиявий раҳбарлик ишларида ишлади.

Хоразм комсомолининг биринчи раҳбари ва ташкилотчиларидан бири Рўзимат Юсупов комсомол ёшларнинг ўша даврдаги жўшқин фаолияти тўғрисида тўлқинлана-тўлқинлана сўзлаб берди, бизни ўз архивидаги асл ҳужжатлар, фотосуратлар билан таништирди. Қуйида отахоннинг ҳикоясидан баъзи лавҳалар келтирамиз.

... 1920 йил сентябрида Бокуда Шарқ халқларининг вакиллари катта анжуманга, съездга тўпланишди. Улар орасида Рўзимат Юсупов ҳам бор эди. Хоразм ёшларининг революция ғалабаларини мустаҳкамлаш учун кураши тўғрисида у ҳаяжонли нутқ сўзлади. Танаффус вақтида Сергей Миронович Киров Рўзимат Юсупов билан учрашди.

— Хоразмданман денг. Жуда яхши. Бу ўлка ҳақида кўп ўқиганман. Сизларда ҳозирча индустрия йўқ ҳисоби. Майда ҳунармандчилик бор. Ҳунармандлар ўртасида сиёсий тушунтириш олиб бориш керак. Комсомол сафини кенгайтиринг. Янги мактаблар очишда, ёшларни ўқитишда, боқимсиз болаларни тарбиялашда, Қизил Армияни мустаҳкамлашда комсомол катта иш қилиши лозим. Янги ҳаёт қуришда ёшлар зарбдор куч, — деди Сергей Миронович ва Рўзиматнинг камарини маҳкам ушлаб туриб: «Жасур бўлинг» деб қўйди.

Отахон бу учрашув ўзида унутилмас таассурот қолдирганлигини айтди. Съезддан қайтгач, комсомолнинг вазифалари Марказий Комитетда муҳокама қилинди. Босмачиларга ва бошқа синфий душманларга қарши кураш, янги турмуш қуриш, халқни маърифатли қилиш ишларида комсомол партиянинг содиқ ёрдамчиси ролини ўйнади.

...1920 йилда инқилоб душманлари Хивадаги мадрасалардан бирига тўпланиб, янги тузумга қарши фитна уюштириш режасини чиздилар. Руҳонийларнинг фатвоси билан «мамлакатда динсизлар бўлмасин» деган шиор остида коммунистларни ва комсомолларни йўқотиш мақсад қилиб қўйилди. Мадрасани ўраб олиш, фитнани барбод этиш комсомолга топширилди. Улар бу вазифани шараф билан бажардилар.

Комсомол ҳаётида бундай лавҳалар кўп. Босмачиларга қарши курашда, муштумзўрларни тугатишда, янги мактаблар очишда ва хотин-қизлар озодлиги учун кураш даврида комсомолнинг жасорати ёрқин намоён бўлди. Рўзимат ака ўз сафдошларидан Аҳмад Маҳмудов, Жуманиёз Калантаров каби ветеранларнинг номларини ҳурмат билан тилга олди.

Рўзимат Юсупов билан суҳбатлашарканман, кўз олдимда Ленин комсомолининг ўтли йиллардаги сабот-матонати яққол гавдаланди. Комсомол билетини ҳозир ҳам чўнтагида авайлаб сақлаётган, оташқалб инсон Рўзимат отада ёшлик ғайрати жўш уряпти. У катта корхонанинг раҳбари, обком аъзоси. Кўксида порлаб турган Ленин ордени, иккита «Қизил Юлдуз» ва иккита «Ҳурмат белгиси» орденлари, қўша-қўша медаллар — отанинг хизматларига муносиб баҳо.

Узоқ умр кўринг, комсомоллик ғурури билан тепаётган қалбингизда куч-ғайрат булоқдек жўш ураверсин, ҳурматли отахон!

Ф. ЗОҲИДОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

ОҲАНГАРОН САНОАТ КОРХОНАЛАРИДА

Оҳангарондаги «Сантехлит» заводи ишга тушганига кўп вақт бўлгани йўқ. Янги корхона ванна, водопровод қувурлари ҳамда уй-жой қурилишида зарур бўлган яна бошқа бир қанча буюмлар ишлаб чиқармоқда. Чапдаги суратда: ана шу корхонанинг пешқадам ишчиларидан Нурзихон Сибагатова ва Роза Садардинова ўртоқлар.

Оҳангарондаги пластмассадан қурилиш материаллари ва буюмлари тайёрлаш заводида линолеум тайёрланадиган янги агрегат ишга тушди. Суратда: (ўнгда) линолеум тайёрланмоқда.

М. Глауберзон фотолари.

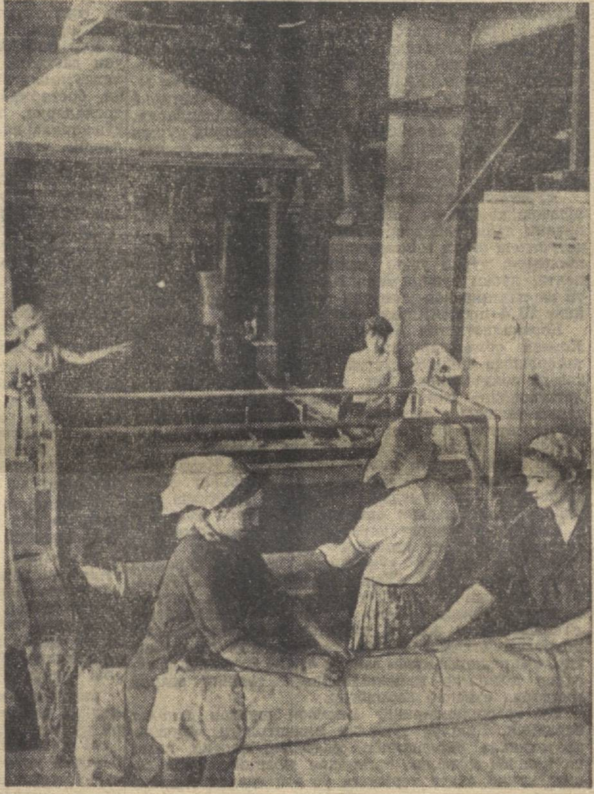

МАТЕРИАЛЛАРИМИЗ ИЗИДАН

«ЭЪТИБОРСИЗЛИК ОҚИБАТИ»

Газетанинг шу йил 20 июль сонида юқоридаги сарлавҳа остида босилган мақолада Сурхондарё областидаги баъзи район партия, совет ташкилотларининг раҳбарлари ҳамда маориф органларининг мактабларда янги ўқув йилига тайёргарлик ишларига масъулиятсизлик билан қараётганликлари туфайли ремонт ишлари ўлда-жўлда экани танқид қилинган эди.

Сурхондарё область ижроия комитетининг хабар қилишича, мақола шаҳар ва район халқ маорифи бўлими мудирлари иштирокида область халқ маорифи бўлимининг кенгайтирилган мажлисида, сўнгра область ижроия комитетининг йиғилишида муҳокама қилиниб унда келтирилган фактлар тасдиқланган. Мактабларни янги ўқув йилига тайёрлашдаги камчиликларни тугатиш юзасидан қатор тадбирлар белгиланган.

Ҳозирги кунда областдаги мактабларнинг деярли ҳаммасида ремонт ишлари тугалланган ва колхоз маблағи ҳисобига 7 та янги мактаб биноси, 70 та синфхона қурилган.

Андижон нефтчилари иш тажрибасидан

«ҚОРА ОЛТИН» БУЛОҚЛАРИ

— Яна бир қудуқ ишдан чиқибди, — деб ахборот берди оператор Муҳаммаджон Обидов куйиниб, — бунга ачинмай, оғринмай бўладими! Тер тўкилган ерга меҳр ҳам тўкилармиш. Уни қазигунча, озмунча тер тўкилганми? Бунақада қандай қилиб планни тўлдирамиз.

— Хафа бўлманг, — деди суяги нефтчиликда қотган Холтожи Қуролов, — бундай ҳодисани энди кўраётганимиз йўқ. Эски қудуқларнинг кўпи бирин-кетин «бўйин» товлаяпти. Лекин одамларимизни биласиз-ку, ўт-олов, бўш келишмайди.

Оператор пульт бошқармасининг бошлиғи Холтожи Қуроловнинг гапидан таскин топди, ҳаяжонини босиб олди. Қуролов бир нарсани билмаса бундай демайди. У коннинг баланд-пастини биладиган одам. Уи саккиз йилдирки, шу ерда яшаб, шу ерда ишлайди. Оддий ишчиликдан пульт бошқармасининг бошлиғи даражасига кўтарилди. Кондаги барча нефть қудуқларининг, тўғрироғи, пульт бошқармасига уланган 300 объектнинг жилови шу кишининг қўлида. Қаёққа етакласа, ўша ёққа йўрғалатади.

Қуролов кон директори Мансур Зуҳриддинов, бош инженер Турғуной Ғаниева, бош геолог Раҳимберди Хўжамбердиев ва бошқаларни воқеадан хабардор қилди. Улар ўша заҳотиёқ маслаҳатлашиб, «оғриқ»нинг олдини олиш режасини тузишди. Кондаги катта-ю кичик оёққа турди. Қудуққа уч йилдан бери ўзини оқлаб келаётган электр печка тушириллди. Сўнг ток юборилди. Электр иситкич қизиб қатлам тешикларини тўсиб қолган парафин, сақичсимон лойни эритиб, димланиб ётган нефть оқимига кенг йўл очиб берди...

«Андижон» нефть конида бундай воқеа тез-тез содир бўлиб туради. Чунки, кекса конлардан бири саналади. Бултур кузакда коннинг 30 йиллиги нишонланди. Бу ердаги барча нефть манбалари аллақачон топилиб бўлинган. Эндиликда эски қудуқларга турли йўллар билан таъсир кўрсатиб, нефть олишдан бошқа илож қолмади. Коннинг омилкор нефтчилари худди шундай қилишяпти. Ҳар бир ишчи ижодий изланишда. Юқоридаги тадбирнинг амалга оширилиши ҳам ана шундай изланишлар самарасидир. Бу метод жуда қўл келяпти. Мана, мисоллар:

— 16-қудуқнинг маҳсулдорлиги кескин камайиб, бир кеча-кундузда аранг ярим тоннадан ортиқроқ нефть берадиган бўлиб қолди, — дейди бош геолог Раҳимберди Хўжамбердиев, — биз уни электр иситкич билан қиздирдик. Натижада қудуқнинг маҳсулдорлиги 3,5 тоннага кўтарилди. 107- қудуқда ҳам шу метод қўлланилди. Ҳозир бу қудуқ 2,5 тоннадан нефть беряпти.

— Кейинги уч йил ичида, — деди Раҳимберди сўзини давом эттириб, — 90 та ўрнига 109 та қудуқ электр иситкич ёрдамида қиздирилди. Шу ҳисобга 6.500 тонна қўшимча нефть олинди.

Икки йилдирки, конда тағин бир прогрессив метод қўлланила бошланди, маҳсулдорлиги камайиб кетган қудуқларни ПАВ — сиртдан фаол таъсир қиладиган модда билан ишлаш йўлга қўйилди. 151- қудуқдан кунига 3,5 тоннадан «қора олтин» олинарди. ПАВ билан ишлангач, бу миқдор 1 тоннага кўпайди. 1,5 йил мобайнида биргина шу қудуқнинг ўзи 567 тонна қўшимча нефть берди.

Бу йил 39- қудуқда яна шу метод қўлланилди. Натижада қудуқнинг маҳсулдорлиги икки баравар ошди. Сўнгги икки йил ичида 31 та қудуқ ПАВ билан ишланиб, 3720 тонна қўшимча нефть олинишига эришилди. Янги метод биринчи бўлиб шу конда амалга оширилгани қувонарлидир.

Қудуқнинг ости бамисоли «ҳовуз»га ўхшайди. Унинг сийнасида сув ва нефть бор. Нефть енгил бўлгани учун сувнинг бетида бўлади. Качалка уни сўриб олгач, «ҳовуз»да бўшлиқ пайдо бўлади. Агар шу бўшлиқ сув билан тўлдирилса, босим яратади, нефть йўллари очилади. Шунинг учун кон нефтчилари бу тадбирни изчиллик билан амалга ошириб, юқори кўрсаткичларга эришмоқдалар.

Учинчи қатлам коннинг тенгдоши, ўттиз йилдан буён узлуксиз маҳсулот беради. Кейинги йилларда бу қатламда босим кескин камайиб кетган эди. Тадбиркор нефтчилар қатламга сув юбориб кўришди. Босим кўтарилди. Бунақа мисолларни кўплаб келтириш мумкин. Умуман, шу йилнинг ўтган олти ойида қатламларга 142 минг кубометр ўрнига 161 минг кубометр сув ҳайдалди. Шу ҳисобга давлатга 12.756 тонна қўшимча нефть етказиб берилди.

Конда ҳаракатсиз ётган қудуқлар ҳам йўқ эмас. Нефтчилар ана шундай қудуқларни капитал ремонт қилиш йўли билан қайта ишга туширмоқдалар. Бу йил ҳаракатсиз ётган 126, 137, 238-қудуқлар капитал ремонт қилинди. Бу қудуқлардан 6 ойда 220 тонна нефть олинди.

У ёки бу тадбирнинг амалга оширилиши туфайли нефть чиқариш муттасил ортиб бормоқда. Ижодкор коллектив бултур СССР Нефть саноати министрлиги ва нефть, газ ҳамда химия саноати ходимлари касаба союзи Марказий Комитетининг Эсдалик байроғини олишга мушарраф бўлган эди. 1968 йилнинг биринчи кварталида эса Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Кўчма Қизил Байроғини қўлга киритди.

Кон коллективи мамлакатга ярим йиллик пландан ташқари 2065 тонна нефть берди. Ҳар бир тонна нефтнинг таннархи планга нисбатан 27 тийинданга камайтирилди. Шу ҳисобдан давлатнинг 26 минг сўми иқтисод қилинди.

Кон раҳбарлари илғорлар ҳақида гап очилганда биринчи бўлиб инженер-диспетчер Жамолиддин Кенжабоевнинг номини ҳурмат билан тилга олишди. Ўз бурчини садоқат билан ўтайди, жамоат ишларида фаол қатнашади. Жамолиддин қатор рационализаторлик таклифларининг муаллифи.

Тошпўлат Исҳоқов бошлиқ операторлар бригадаси, Маҳкамжон Йўлдошев бошлиқ технология хизматининг азаматлари ҳам жонбозлик кўрсатиб ишламоқдалар.

Ж. Мадраҳимов, А. Султонов ўртоқлар раҳбарлик қилаётган ремонтчилар бригадаларининг иши алоҳида таҳсинга лойиқдир. Мастер Урмонбой Мамадалиев бошлиқ бригада ремонтчилари ярим йиллик нормани 120 процентга етказиб бажардилар.

Ленин орденли Абдунаби Ҳайдаров бригадасининг меҳнаткаш коллективи ҳам планни сурункасига бажариб келади. Слесарь Қаҳҳор Мамажонов, Бектор Эмирсолиев, оператор-слесарь Ҳамид Азизов каби ўнлаб олтин топарлар борки, улар ҳақида ҳар қанча илиқ гаплар айтилса озлик қилади.

А. ҚУРОНБОЕВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

Фан ва техника янгиликлари

ТЕЛЕВИДЕНИЕНИНГ ЮТУҚЛАРИ

Яқиндагина телевизор экранида рангли тасвир пайдо бўлгани ҳақидаги гаплар ҳаммада қизиқиш уйғотган эди. Совет инженерлари техниканинг бу тармоғини тинмай такомиллаштириб ...та натижаларга эришмоқдалар. Илмий изланишлар оддий телевизион тасвир ўрнида стереотасвир ҳосил қилиш мумкинлигини кўрсатди.

...ереотасвир стереоскопия ба... асосланган бўлиб, тасвир... ...атда қандай бўлса бизга ...ундай етказиб бериш ...а эга. Биринчи рангли стереотелевизор 1964 йили Италияда Совет виставкасида намойиш қилинган бўлса, 1966 йили «Луна-9» Совет автоматик станцияси ой сатҳининг стереотасвирини ерга юборди. Ҳозир профессор Шмаков раҳбарлигида бир группа инженерлар бу ишларни ниҳоясига етказмоқдалар.

Яқин кунларда стереотовушли рангли стереотелевизор хонадонларимиздан ўрин олишига шубҳа йўқ.

ЭЛЕКТРОН-МЕХАНИК СОАТЛАР

Соатсозлик саноати илмий-текшириш институти (НИИЧАСПРОМ) ходимлари ярим ўтказгичлардан ташкил топган, электрон-механик соат яратиш устида илмий иш олиб бормоқдалар. Ҳозиргача девор ва стол соатлари яратишган бўлса, энди қўл электрон-механик соатлари яратиш асосий вазифа қилиб қўйилган. Бундай соатлар механик соатлардан кўра икки-уч ҳисса аниқроқ бўлиб, суткасига фақатгина 10 секунд фарқ қилиши мумкин. Электрон соатлар бир ярим вольт кучланишли биргина аккумулятор энергиясидан 12-18 ойгача фойдалана олади.

Синовлардан муваффақиятли ўтган электрон соатларни ҳозир оммавий равишда ишлаб чиқаришга жорий этилмоқда.

Ҳ. ШОУМАРОВ.

БОҒБОНЛАРГА МАСЛАҲАТ

ҚУЛУПНАЙ ЭКИНГ

Қулупнай баҳорда оғизга биринчи бўлиб тегадиган лаззатли мева. У ўз вақтида экилса, агротехникасига тушуниб парвариш қилинса республикамизнинг ҳамма область ва районларида ҳам гектаридан 8-12 тоннагача етказиб ҳосил олиш мумкин. Одатда бу мева август ойида кўчат қилиш йўли билан экилади. Бу пайтда ўтқазилган кўчат келгуси йилиёқ мўл ҳосил бера бошлайди. Бунинг учун, аввало, ерни яхшилаб тайёрлаш керак. Шундагина экилган кўчатлар тўла тутиб қолади ва илдиз отиб тез ривожланади.

Маълумки, қулупнай ҳосили териб олинганидан кейин чиқарган навдачаларида 3-5 тадан кўчат пайдо бўлади. Боғбонлар бу навдачаларни «мўйловча» деб аташади. Қулупнай кўчатини ана шу мўйловчалар тупга яқин бўлган ва икки-учта яхши илдиз отган шохчалардан тайёрлаш, мўйловчаларнинг учидаги нимжон қисмларини кесиб ташлаш тавсия этилади. Экиладиган қулупнай кўчатининг илдиз системаси камида 20-25 сантиметр узунликда бўлиши, 3-4 та яхши ривожланган барг ҳосил қилиши шарт. Қулупнай кўчатини 2-3 яшарли қулупнайзорлардан тайёрлаш мақсадга мувофиқдир. Чунки эски ёки ёш қулупнайзорларда кўчат сони кам ва нимжон бўлади. Заиф кўчатлар тутмайди.

Кўчат тайёрлашдан олдин қулупнайзорларни албатта суғориш керак. Ер етилиши билан теша ёки темирдан ясалган кичкина ва қулай куракчалар билан кўчатлар ердан авайлаб илдизини шикастлантирмасдан кўчириб олинади ҳамда енгил саватчаларга зич қилиб жойланади. Тайёрланган кўчатлар қанчалик тез экилса, шунчалик яхши тутади. Қулупнай кўчати нозик бўлганлиги сабабли озгина уриниб қолса ҳам қурийди ва чириб кетади. Бунга сира йўл қўймаслик зарур. Қулупнай кўчати олинадиган қулупнайзорлар ни бегона ўт босмаган бўлиши керак. Агар бегона ўт ўсган бўлса, уни ўриб олиш ва сўнгра суғориш лозим. Токи уруғи ерга тўкилиб қолмасин ва қайта ўсмасин.

Шу билан бирга, қулупнайзор барпо қилинадиган янги участканинг ҳам бегона ўтдан тоза ва сув билан етарли таъминланган бўлишига эришиш, кўчатларни қиш ва баҳор ойларида совуқ кам таъсир қиладиган панароқ ҳамда тупроғи унумдор ерларга экиш даркор. Бунинг боиси шуки, қулупнайнинг асосий илдиз системаси ернинг ўн-ўттиз сантиметрли қатламларида жойлашади. Ернинг бу қатламида нам 18-20 процентини ташкил қилади. Ерда азот, фосфор, калий ва микроэлементлар билан бир қаторда, органик моддалар ҳам етарли бўлса кўчатлар яхши ўсади ҳамда муттасил ҳосил беради. Қулупнайзорлар барпо қилиш учун ер танлашда тупроқда ана шу моддаларнинг етарли бўлиши шарт эканлигини унутмаслик зарур.

Қулупнайзорлар кўпинча ёш боғдаги дарахтларнинг қатор ораларида ташкил қилинади. Қулупнай кўчати мева кўчатларидан 80-100 сантиметр нарироққа экилса яхши бўлади. Қулупнай кўчати қатор орасининг кенглиги 80 сантиметр, туп орасидаги жой 25-30 сантиметр қилиб ўтқазилади. Кўчат экишдан олдин ер қондириб суғорилади. Тупроқ бети етилгач, кўчатлар ерга куракчалар ёрдамида эҳтиёткорлик билан экилади. Экишда кўчатнинг илдизлари ерга текис ёйилган бўлишига эътибор бериш, илдиз бўғизи ер устига баравар ёйилишини таъминлаш лозим. Кўчатни эрталаб ва кечқурун эккан маъқул.

Қулупнайзорлар ташкил этишда нав танлашга ҳам алоҳида эътибор бериш керак. Академик Р. Р. Шредер номидаги мевачилик, узумчилик ва виночилик илмий-тадқиқот институти томонидан яратилган Кульвер, Ўзбекистон, Салом, Майская, Тошкент каби навлар кўчатидан экиш тавсия қилинади. Республикамиз шароитида бу нав кўчатининг меваси апрель ойининг охири ва май ойининг бошларида пишади. Унинг ҳар гектаридан 100-150 центнергача ҳосил олиш мумкин бўлади.

Қулупнайзорларни йил сайин кенгайтиришга ва кўчатларни энг қулай агротехника муддатларда экишга алоҳида эътибор берайлик.

М. СОБИРОВ,
қишлоқ хўжалик фанлари кандидати.

ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ, Янгийўл районидаги Ҳамроқул Турсунқулов номли колхоз боғбонлари шафтоли, олма ва узумдан мўл ҳосил етиштиришди. Улар Тошкент шаҳар аҳолисига бир неча тонна ҳўл мева жўнатишди. Суратда: колхозчилардан Гулпарчин Топилдиева ва Кўпайсин Чўтбоевалар шафтоли узишяпти.

Қ. Розиқов фотоси.
(ЎзТАГ фотохроникаси).

БУЮК МЕРОС ТАЛҚИНИ

ТАҚРИЗ

Фалсафа фанлари доктори Музаффар Хайруллаевнинг Абу Наср ал-Форобий илмий мероси ва дунёқарашини ўрганиш соҳасида кейинги йилларда олиб борган ишлари диққатга молик. У ўзининг ўзбек тилида босилиб чиққан бир қанча асарларида, жумладан «Абу Наср Форобий ҳаёти, фаолияти ва таълимоти ҳақида қисқача очерк», «Форобий ва унинг фалсафий рисолалари» китобларида илк ўрта аср фанининг буюк намояндаси, машҳур ватандошимиз «Форобийнинг илмий мероси билан китобхонларни биринчи марта батафсил таништирди. «Форобийнинг дунёқараши ва унинг фалсафа тарихидаги аҳамияти»* асарини тадқиқотчининг кўп йиллар мобайнида шу соҳада олиб борган ишларининг якуни деб ҳисоблаш мумкин. Бу асарда маълум бўлган барча манбалар ва адабиётлардан, Форобийнинг сақланиб қолган қўлёзма асарларидан кенг фойдаланиб, автор жаҳон фалсафий адабиётида биринчи мартаба Ўрта осиёлик бу улкан мутафаккирнинг буюк сиймосини, «Шарқ Аристотели» ва «Иккинчи муаллим» номлари билан машҳур бўлган бу энциклопедик олимнинг яшаган даври, у даврдаги ижтимоий ҳаракатлар, ғоявий, фалсафий оқимлар ва улар ўртасидаги кураш, мутафаккир дунёқарашининг шаклланиш манбалари каби проблемаларни ва унинг фалсафий таълимотини марксча-ленинча фан нуқтаи назаридан ҳар тарафлама кенг ва муфассал ёритиб берган.

Китобда Шарқ халқлари маънавий меросини марксча-ленинча методология асосида ўрганишнинг муҳим проблемалари устида сўз юритилади. Автор бу соҳада буржуа фалсафа тарихида олиб борилаётган тадқиқотларнинг характери ва ғоявий йўналиши масалаларига кенг тўхталиб, Шарқ халқлари маданий меросини камситиш, уларнинг маънавий бойликлар яратишга бўлган лаёқатини инкор этишга қаратилган империализм идеологларининг реакцион европоцентристик қарашларини, бундай ғоялар шаклланишининг Гегель, Ренан, Гобино давридан бошланган илдизлари ва XIX аср охиридан бошлаб ҳозиргача бу ғояларни тарғиб қилиб келаётган буржуа фалсафа тарихчилари Кирхнер, Форлендер, Бундт, Виндельбанд сингариларнинг ғайри илмий концепцияларини фош этади.

Форобий меросини ўрганиш соҳасида Шарқ ва Ғарб мамлакатларида ҳамда совет фалсафий адабиётида олиб борилган илмий ишларнинг умумий якунлари ва хулосалари, Форобий яшаган тарихий шароит ва мутафаккир дунёқарашининг шаклланиш манбалари, Форобийнинг ҳаёти, фаолияти ва илмий мероси, қадимий юнон фалсафасининг Шарққа таъсири масалалари китобида тўла баён этилган.

Жаҳон фалсафий адабиётида Форобий мероси учун доимо кураш борди ва бу кураш ҳозир ҳам давом этмоқда. Европалик буржуа шарқшунослари ва тафаккур тарихчилари Штейншнейдер, Дитерици, Де Буур, Хортен ва бошқалар Форобий асарларини топиш, нашр эттириш ва таржима қилиш соҳасида катта иш олиб борган бўлсаларда, уларнинг буюк мутафаккир меросига баҳо беришдаги хулосалари чекланган эди. Улар Форобий дунёқарашининг прогрессив моментларини кўра билмадилар, унинг фалсафий таълимотини соф идеализм ва спиритуализмдан иборат деб таърифладилар.

Монография Форобий яшаган ижтимоий-тарихий ва ғоявий муҳитни чуқур тасаввур этишга, мутафаккир дунёқарашининг илдизларини тушинишга ёрдам беради. IX ва X асрларда араб халифалигида авж олган антифеодал характердаги халқ ҳаракатлари, айниқса араб истилочилари томонидан бўйсундирилган қадимий маданият марказлари — Эрон, Ўрта Осиё, Кавказ халқларининг араб халифалигига ва унинг расмий идеологияси бўлган ортодоксал исломга қарши ҳаракатлари, бу ҳаракатларни акс эттирган диний ва фалсафий оқимлар, уларнинг ортодоксал диний таълимотга қарши олиб борган курашлари, қадимий юнон фалсафаси таъсирида Шарқда илмий фалсафий қарашларнинг ривожланиши ва фан билан дин ўртасидаги курашнинг кескинлашиши — ана шундай ҳодисалар манзарасида Форобий фаолияти ва илмий қарашларининг аҳамияти янада яққол кўзга ташланади.

Ҳозиргача маълум бўлган маълумотлар ва манбалар Форобий илмий меросининг бир қисмигина бўлиб, булар ҳам асрлар мобайнида олимлар олиб борган қидиришлар ва текширишлар натижасида қўлга киритилган. Ана шундай қийинчиликларга қарамасдан, автор, Форобийнинг ҳаёти, фаолияти ва мероси ҳақида жаҳон шарқшунослик фанининг ҳозирги даражасида тўплаш мумкин бўлган барча маълумотлар ва материаллардан фойдаланиб, улар асосида фан учун қизиқарли ва муҳим бўлган қатор илмий хулосалар чиқарган.

Китоб мавзуининг марказий қисми Форобий дунёқараши, унинг пантеизми, билиш ҳақидаги таълимоти, ижтимоий қарашлари ва инсонпарварлик ғояларини баён этишга бағишланган. Мутафаккирнинг Ўрта аср муҳитида катта илмий аҳамиятга эга бўлган пантеистик қарашларини унинг асарлари ва рисолаларини таҳлил қилиш асосида автор биринчи мартаба кенг ёритиб берган. Бу буюк олимнинг илмлар предмети, мазмуни ва классификацияси ҳақидаги таълимоти юнон фалсафасида маълум бўлган концепцияларга нисбатан оригинал характерга эга бўлиб, у ўрта аср фанининг энг йирик ютуқларидан бири сифатида ундан кейинги даврдаги барча Шарқ мутафаккирлари, жумладан Хоразмий, Ибн Сино, Беруний, Хайём қарашларига, шунингдек Ўрта аср Европа тафаккурига ҳам жиддий таъсир кўрсатди.

Асарда Форобийнинг билиш тўғрисидаги таълимотини баён этишга катта ўрин берилган. Бунда автор буюк мутафаккир илгари сурган рационалистик таълимотнинг диний идеология ҳукмронлиги шароитида фан тараққиёти учун қанчали катта аҳамиятга эга бўлганини кўрсатиб берган.

Форобий ўрта аср шарқи муҳитида янги ва мукаммал ижтимоий назария яратган олим эди. Лекин Форобий илмий мероси чуқур ўрганилмаганлиги сабабли унинг ижтимоий ҳаёт ва ахлоқ соҳасидаги прогрессив ғоялари умумлаштирилмаган, ижтимоий ва сиёсий қарашлар тарихида Форобийнинг номи деярли тилга олинмай келар эди. Шу жиҳатдан М. Хайруллаевнинг бу тадқиқоти ижтимоий-сиёсий қарашлар, социологик таълимотлар тарихида ҳам муносиб ўрин эгаллади. Форобийнинг фалсафий қарашлари ҳақида автор берган хулосалар фан учун жиддий аҳамиятга эга. Энг муҳим ва асосий хулоса шундан иборатки, Форобий ўз даврида илм-фанни ривожлантиришда катта роль ўйнаган, у мутафаккир сифатида фалсафа фанининг асосий соҳаларида оригинал таълимот билан майдонга чиққан. Шарқ аристотелизмида биринчи мукаммал фалсафий система яратган олим эди. Бу муҳим илмий хулоса Форобий меросининг оригиналлигини инкор этган ва уни Аристотель асарларини шарҳлашдан нарига ўтмаган комментатор деб таърифлаб келган реакцион буржуа шарқшуносларининг европоцентристик концепцияларига (қақшатқич зарба беради. Автор Форобий мероси ва унинг жаҳон маданияти ва фалсафий фикрлар тараққиётида тутган ўрнини илмий асослаб бериш билан бирга, унинг таълимотининг кейинги давр тафаккур тараққиётига таъсирини мисоллар асосида умумлаштиради. Манбашунослик соҳасида кунт билан иш олиб бориб, автор Форобийнинг 120 дан ортиқ асарларининг номини аниқлади. Бундан ташқари Форобийдан кейинги даврда яшаган жуда кўп олимлар ва мутафаккирларнинг асарларидан ҳам кенг фойдаланган. Шунингдек автор кўпгина тиллардаги буржуа ва мусулмон адабиётидан ҳам танқидий фойдаланган.

Ўрта аср фанининг буюк намояндаси Абу Наср Форобийнинг ўлмас мероси ҳақидаги бу монография ўзининг муҳим илмий хулосалари билан илм мухлисларининг эътиборига сазовордир.

М. УСМОНОВ,
М. БАРОТОВ,
фалсафа фанлари кандидатлари.

* М. М. Хайруллаев, Мировоззрение Фараби и его значение в истории философии. «Фан» нашриёти, Тошкент, 1967 йил.

БОЛАЛАР АДАБИЁТИ ҲАҚИДА ЎЙЛАР

Бадиий асар дарслик эмас. Уни болаларга мажбурлаб ўқитиб бўлмайди. «Қизиқиб ўқилмайдиган роман, пьеса—бу ғоялар ва образлар қабристонидир»,—деб ёзади Алексей Толстой. Дарҳақиқат асар қанчалик муҳим актуал темага бағишланган бўлмасин, унда тасвирланган ҳаётий воқеа самимий ва қизиқарли ҳикоя қилинмаса, бундай китоблар болаларнинг қалбига йўл топа олмайди.

Кутубхоначиларнинг ҳикоя қилишича, болалар доимо партизанлар, учувчилар ва космонавтлар ҳақидаги китоблар учун олдиндан навбатда турар эканлар. Бу ҳодисанинг ҳеч қандай ажабланарли жойи йўқ. Қизиқарли қилиб тасвирланган воқеалар ҳали ҳаётнинг эгри-бугри йўлларидан хабардор бўлмаган болаларнинг содда ва айни замонда соф ва ишонувчан қалбини мафтун қилади. Уларнинг келажакда қандай кишилар бўлиб чиқишига замин ҳозирлайди.

Афсуски, кўпгина болалар ёзувчилари қизиқтирувчанлик тушунчасини фақат сюжет билан боғлайдилар. Масаланинг бошқа бир муҳим томонини, тасвирланаётган ҳаётий воқеликка самимий муносабатда бўлишни унутадилар.

Бу эса ўз навбатида болалар ҳаёти ҳақида енгил-елпи асарларнинг яратилишига олиб келади. Натижада мактаб ва пионерлар ҳаёти ҳақидагина эмас, балки табиатнинг ўзлаштирилиши тўғрисида ҳикоя қилувчи ва болалар учун махсус ёзилган асарларда ҳам доимо янги-янги колхоз, совхозларнинг пайдо бўлаётганлиги айтилавердию, аммо мана шу катта ишларни қилаётган одамларнинг ҳаёти ниҳоятда зерикарли тасвирланади. Уларнинг қаҳрамон бўлганлиги, оиласида ва жамоат ишларида ақлли ажойиб инсон эканлигидан хабардор бўламиз. Лекин негадир ўша қаҳрамонлар ҳақида ёзилган китоблар ўқувчилар ўртасида эътибор қозона олмайди. Бунинг сабаби нимада? Эҳтимол ўша асарларнинг қизиқарли қилиб ёзилмаётганлигидадир. Шундай экан, нима учун воқеликни қизиқарлилик нуқтаи назардан тасвирлаган саргузашт асарларининг кўпчилиги болаларнинг назар — эътиборидан четда қолган. Бу воқеанинг сири нимада экан? Саргузашт асарлари тасодифий воқеалардан иборат, фақат жосуслар, ўғрилар ҳақида енгил-елпи ҳикоя қилувчи асарлар эмас, саргузашт асарларининг энг яхши намуналари Д. Дефонинг «Робинзон Крузо», Ж. Родарининг «Чиполинонинг бошидан кечирганлари», Ғ. Ғуломнинг «Шум бола» асарларида жамиятнинг етакчи тенденциялари ҳақидаги муҳим социал масалалар болаларнинг ёши ва ҳаётий тажрибасига мувофиқ самимий ҳикоя қилинади.

Ўзбек совет болалар адабиётидаги саргузашт асарлари ҳақида фикр юритар эканмиз, биринчи навбатда уларнинг ҳаёт ҳақиқатини ўзига хос формада самимий акс эттирганлиги нуқтаи назаридан баҳолаймиз. Сабаби, болаларнинг севимли асари «Шум бола»да романтик хаёллар оғушида яшайдиган, лекин ҳали ҳаётнинг аччиқ-чучугини тотмаган боланинг саргузаштлари орқали, Ғ. Ғулом воқеликни унинг кўзи билан кўрсатишга, унинг онги ва тушунчаси орқали баҳолашга интилади.

Шум боланинг аччиқ тақдирини кўрсатиш орқали у яшаётган жамиятнинг социал мазмуни тадқиқ қилинади. Афсуски, «Шум бола» асаридагидек, қаҳрамонлар тақдирини самимий тасвирлаш орқали воқеликни тадқиқ қилиш, кейинги йилларда яратилаётган саргузашт асарларида кўринмаётир.

Кўпгина саргузашт асарларнинг қаҳрамонлари доимо сафарда юрадилар, ҳар қадамда қаҳрамонлик кўрсатадилар, бошқаларга ақл ўргатадилар, кейин ишларни «осон» бажарадилар, катталарни лақиллатадилар. Ёзувчилар уларнинг фазилатларини шунчалик қалаштириб ташлайдиларки, бу ишларни кичкинтойларнинг қилганлигига ҳайрон қоласан, киши.

Ё Шукуровнинг «Қасос» романида Ўлмаснинг революция арафасидаги ҳаётидан тортиб, то унинг Улуғ Ватан урушида жанг қилишигача батафсил баён қилинади. Қаҳрамоннинг саргузаштларга тўла ҳаётини хронологик тарзда бериш орқали бир томондан, унинг ҳаётидаги ўқувчилар учун намуна бўладиган фазилатлар таъкидланса, иккинчи томондан Совет ҳокимиятининг қандай ташкил топганлиги ва унинг муҳим босқичлари ҳақида маълумот беради. Энг муҳими, ёзувчининг диққати воқеликнинг тасвирида айрим қаҳрамонлар қалбида пайдо бўлган ўзгаришларни кўрсатишга қаратилади. Шу жиҳатдан асарда янги ҳаётнинг душманлари Мирҳожибой, Ғазот афандиларнинг эски тузумни сақлаб қолиш учун тиш-тирноғи билан курашганликлари ишонарли қилиб тасвирланган. Айниқса, Мирҳожибойнинг қасосдан қўрқиб соқолини олдириши, кейинчалик революция душманларининг кирдикорларини кўравериб, тавба қилишига бағишланган саҳифалар жозибали ёзилган. Лекин асарнинг ҳамма саҳифаларида ҳам ёзувчи бу принципга риоя қилавермайди. Баъзан қаҳрамоннинг саргузаштларини баён қилишга берилиб кетиб унинг характеридаги рўй бераётган ўзгаришларни кўрсатишни унутиб қўяди.

Асарнинг бошларида биз Ўлмаснинг ёшлигиданоқ отаси ва укасидан айрилганлигини биламиз. Ҳали ҳаётнинг аччиқ-чучугини тотмаган, турмуш қозонида қайнамаган боланинг катта одамларга ўхшаб ҳаёт ҳақида мулоҳаза қилиши асосланмайди. Шунинг учун ҳам Ўлмас домланинг хизматкори Алижондан ярим сўмлик сўлкавойни олар экан ёзувчи айтганидек унинг «дарров» дўст билан душманни ажрата бошлаганлиги» китобхонни ишонтирмайди. Ўлмас дастлаб домланинг, кейинчалик бойнинг жабр-зулмини тортиб, ҳаётга бошқача кўз билан қарайдиган бўлса ҳам ҳали унинг моҳиятини тушуниб етмаган эди. Шундай бўлишига қарамасдан у домла билан босмачилар қароргоҳига борганда, энди кичкинтой, ҳар нарсага қизиқиб қарайдиган Ўлмас эмас, балки, ҳамма нарсага ақли етадиган яхши билан ёмонни ажрата оладиган, рўй бераётган воқеаларнинг моҳиятига тушунадиган кишига ўхшаб кетади.

Кўпинча ёзувчи асосий диққатни Ўлмас бошидан ўтказган азоб-уқубатларни тасвирлашга қаратади. У дастлаб Совет ҳокимиятининг душманлари билан юзма-юз курашади. Улуғ Ватан уруши фронтларида ҳам мисли кўрилмаган қаҳрамонлик намуналарини кўрсатди. Шу жиҳатдан романдаги қуйидаги эпизод характерлидир. Ўлмас немисларга асир тушгач, шофер бўлиб ишлай бошлайди. Бир куни машинасида асирларни отишга олиб бораётганда уларнинг ичида укасининг борлигини ҳам сезиб қолади. Немис капитанидан укасини қутқаришга ёрдам беришни илтимос қилади. Капитан унинг илтимосини рад қилади. Шу пайт унинг ёнига етиб келган оддий немис қоровули унга ёрдам бериши мумкин эканлигини билдиради.

Ўлмас унга: — «Қўлингдан келса ҳам ёрдам бермайсан! Сенлар асл одамхўрсанлар», — деб юборди. Лекин бунга қоровулнинг жаҳли чиқмайди. Шундай табиий бир савол туғилади. Ўлмас капитаннинг шафқатсизлиги ҳамда вазиятнинг қалтислигини сеза туриб, жаллоддан ёрдам сўраши кулгили эмасми?

Мана шу ерда ёзувчининг ўзи тасвирлаётган воқеаларга самимий муносабати кўринмайди. Ахир Ўлмаснинг ўзи ҳам асир яшаётир-ку!

Шуни айтиш керакки, кейинги йилларда яратилган, болалар қалбининг тўридан жой олган китоблар уларнинг ёши, тушунчасига мос ҳолда самимият билан ёзилгандир. Бу характерли хусусиятни А. Мухторнинг «Дунё болалари», Ҳ. Назирнинг «Ёнар дарё», Ҳ. Пўлатовнинг «Кичик сеҳргар», К. Икромовнинг «Қуролсозлар маҳалласи» номли асарларида кўриш мумкин.

Болалар учун қалам тебратаётган шоир ва ёзувчиларимиздан ёш авлод учун янада яхши, сермазмун ва самимият билан ёзилган асарлар кутамиз.

П. ШЕРМУҲАМЕДОВ.

ФУТБОЛ

КУБОК ЎЙИНИГА ҚИЗИҚИШ КАТТА

СССР футбол федерацияси бу йил ярим финал учрашувларни жойларда ўтказишга қарор қилиб, ишқибозларни хурсанд этди. Чек ташланганда Боку ва Тошкент футбол шинавандаларининг омади келди. Улар ўз шаҳарларида ярим финал учрашувларини томоша қилишади. Ҳар иккала ўйин 26 августда бўлади.

Мухбиримиз кубок ўйинига қандай тайёргарлик кўрилаётгани ҳақида «Пахтакор» стадиони директори ўринбосари Л. Свердловга бир неча савол билан мурожаат қилди.

— «Пахтакор» — «Шахтёр» ўртасидаги ярим финал учрашувга қандай тайёргарлик кўрилмоқда?

— Стадионимиз холис хизмат қилишда катта тажриба орттирган. СССР футбол федерацияси йирик халқаро учрашувларни бизнинг стадионимизда ўтказишни лозим топган экан, бу билан фахрлансак арзийди. 1964 йилги чемпионлик унвони учун Тбилиси динамочилари ва Москва автозаводчилари ҳам, Чехословакиянинг «Трнава» «Спартак» (Трнава) ва Уэлснинг «Кордиф—сити» футболчилари ҳам стадион маъмуриятига ўйиндан кейин миннатдорчилик билдиришган эди.

Футболчиларга ҳам, томошабинларга ҳам қулай шароит яратиб беришга ҳаракат қиляпмиз. Футбол майдонини яна ҳам яхшиладик. Айрим жойларга қайтадан чим ўтказилди. Мутахассислардан В. Мирошниченко Киевга, Ф. Исамуҳамедов эса Олмаотага бориб, тажриба алмашиб қайтди.

— Ишқибозларни билет сотиш йўл-йўриқлари ҳам қизиқтиради. Заявкаларни қачондан бериш мумкин, кассаларда билетлар қачондан сотилади?

— Ҳозирнинг ўзидаёқ заявкалар кела бошлади. 20 августгача коллективлардан заявкалар қабул қиламиз, 23 августдан эса билетлар тарқатила бошланади. Заявкалардан ортиб қолган билетларгина кассаларга чиқарилади. Шунинг учун ишқибозлар ўйин арафасида кассадан билет оларман деб умид қилмай, коллектив билан олса яхши бўларди. Украиналик ишқибозлар ҳам ёддан чиққани йўқ. «Укрстрой» ва Донецк поезди қурувчилари ҳузурига махсус кассиримизни юборамиз.

— Футбол куни яна бошқа томошалар ҳам бўладими??

— Ҳа. Ўйин орасида, 15 минутлик танаффусда енгил атлетика бўйича бир неча мусобақа ўтказиш ниятидамиз. Ғолибларга эса мукофот тариқасида «Пахтакор»—«Шахтёр» футболчилари автографи ёзилган тўп таъсис этдик.

26 август «Пахтакор» стадионида Тошкент ва Донецк футболчилари ўртасида бўладиган СССР Кубоги ярим финал ўйинига қизиқиш катта.

ЯНА МАҒЛУБИЯТ

«Пахтакор» яна мағлубиятга учради. Тошкентлик футболчилар ўтган куни Киевда маҳаллий динамочилардан 0:2 ҳисобида енгилишди. Турнир жадвалида 18-ўринга тушиб қолган командамизнинг аҳволи ишқибозларни қаттиқ ташвишга соляпти. Пахтакорчилардан кейинги ўринларни эгаллаб турган Кутаиси ва Кировобод футболчилари эса орадаги фарқни камайтириб тошкентлик футболчилардан «ўзиб кетамиз» деб туришибди.

Ишқибозлар «Пахтакор», ўйинда бурилиш ясашини ва қолган учрашувларда масъулиятни ҳис қилган ҳолда ўйнашларини кутяпти.

* * *

Ўтган куни яна бир неча учрашув бўлди. Бунда қуйидаги ҳисоблар қайд қилинди: «Арарат» — «Нефтчи» — 4:1, СКА (Ростов) — «Спартак» 5:2, «Торпедо» (Кутаиси) — «Локомотив» 0:0, «Динамо» (Москва) — «Зенит» 3:0, «Черноморец» — «Кайрат» 2:0.

МЕҲМОН ВА МЕЗБОН

КОММУНИСТИК ОДОБ МАСАЛАЛАРИ

Меҳмон ва меҳмондорчилик ота-боболаримиздан мерос бўлиб келаётган энг ажойиб удумдир. Ҳар бир миллатда меҳмондорчиликнинг ўзига хос хусусиятлари бор. Меҳмондорчилик кишилар ўртасидаги қадр-қимматни, меҳр-муҳаббатни оширади, дўстликни мустаҳкамлайди. Шунинг учун ҳам кишиларимиз дам олиш кунлари, байрам пайтлари, меҳнат отпускалари даврида бир-бирлариникига меҳмон бўлиб боришади. Ширин ва завқли суҳбатлар уларнинг қувончига қувонч қўшади.

Меҳмоннинг келишидан мезбон ниҳоятда севинади ва қандай бўлмасин меҳмондорчиликни ўрнига қўйишга, меҳмоннинг кўнглини овлашга ҳаракат қилади. Ана шу ширин дамларда меҳмон ва мезбоннинг ахлоқ-одоб доирасидан чиқиб кетмаслиги энг яхши фазилатдир.

Халқимизда «Меҳмон-отангдан улуғ» деган ажойиб ҳикматли нақл бор. Шунинг учун ҳам уй эгаси меҳмонларни «Хуш келибсизлар», «Марҳамат», «Қадамларингизга ҳасанот» деган илиқ сўзлар билан кутиб олишади. Меҳмон ҳам уй эгасининг ҳурматига яраша ўзини тута билиши керак. Уй эгаси, нима бўлса ҳам меҳмонларнинг дили шод бўлсин, дейди. Столлар ясатади. Стол бўлмаганда дастурхон безатиб, атрофига кўрпачалар тўшайди.

Ёши улуғлар доимо ҳурматда. Шундай экан уларнинг ўрни доимо тўрда бўлиши керак. Лавозим ёки мансабга қараб эмас, балки кишининг ёшига қараб жой бериш яхши. Ёшлар мансабидан қатъи назар катталарга ўринларидан туриб қўлни кўкракка қўйиб, «марҳамат, тўрга» деб уларга жой бўшатишлари лозим.

Мезбон меҳмон кутганда ўзини яхши тутиши керак. Уларни дастурхондаги нозу неъматлардан олиб туришга ундаши керак. Каттароқ ёшдаги меҳмон дастурхондаги нарсалардан олгандан сўнг, бошқалар қўл чўзишса яхши бўлади. Меҳмонлар дастурхон атрофида ўтирганларида одоб билан овқатланишлари лозим. Енбошлаб олиб овқатланиш, столга қўлни тираш, овқат пайтида гапириш, атрофдагиларга қараб йўталиш, аксириш, эснаш одобдан эмас, албатта. Меҳмондорчилик ичкиликсиз ўтса, ёки ичкилик жуда кам бўлса яхши. Чунки, ичкилик не-не фалокатларга олиб келмайди. Аммо, айрим кишилар кўп сўйишса-ю, яримта бўлмаса, хафа бўлиб кетишади.

Даврада ўтирганда навбати билан суҳбатга қўшилиб турилса яхши бўлади. Гоҳ пайтлар даврадагилардан бир «гапдон» ёлғон яшиқлардан вайсаб кетиб бошқаларга сўз бермайди. Бу одобдан эмас. У каттами кичикми навбати билан сўзлаши лозим. Кўп оғиздан ҳар хил ширин сўзлар чиқади. Билмаганингизни билиб оласиз, баҳри дилингиз очилади. Меҳмондорчиликда бировни ғайбат қилиш, ўзини мақташ, ёлғон гапириб бошқалар фикрини чалғитиш одобдан эмас. Сўзлаганда ёки ташқарига чиққанда уй эгаси ёки ёши кекса меҳмондан ижозат олинса яхши бўлади.

Айрим кишилар меҳмондорчиликка келгач, мезбонни «ревизия» қила бошлайдилар. Ҳеч нимадан ҳеч нима йўқ, уйдаги нарсаларга баҳо қўйиб чиқадилар. «Дастурхондаги нозу-неъматларни қаердан олдингиз? Бунисининг нархи неча сўм экан? Моличгиз нечта, қанақа кўйлагингиз бор? Меники унақасидан. Уйингизнинг томи тунука эмас эканда?»—сингари саволларни ёғдирадилар. Бу гаплар меҳмоннинг бачканалигини кўрсатади, холос.

Кунлардан бир кун уйга чақирилган меҳмон остонадан қадам қўймасданоқ: «мен уйингизни дангиллама, тўрт хонали, усти шифер деб ўйлаган эдим. Бисотингизда бор-йўғи бир уй, бир даҳлизингиз бор экан-да. Ҳа, сизга қийин экан» деди. Меҳмоннинг мезбонга бу муомаласи одобсизликнинг ўзгинаси. Ахир уй эгаси меҳмонни ҳовли-жойига баҳо берсин деб чақирган эмас-ку.

Ҳар бир киши меҳмон қабул қилар экан, у мезбоннинг ҳурмати учун борини олдингизга қўяди, Бироқ шундай «меҳмон»лар ҳам учрайдики, уйига қайтгач, сизни ёмонлаб, иззат-ҳурматингизни оёқ ости қилади. Деман ҳалиги «меҳмон» дийдор кўриш, аҳвол сўраш учун эмас, балки қорин тўйғозиш учун келган экан-да.

Р. исмли аёл ўз болалари билан қариндошлариникига меҳмон бўлиб келди. Уй эгаси меҳмон ҳурмати учун анча ташвишли ҳам бўлди. Хайр-маъзурлар ҳам ёмон бўлмади. «Бизникига ҳам боринглар» деди меҳмон қайтаётиб. Афсуски бу сўзлар юракдан айтилган эмас экан. Чунки Р. уйига боргач, мезбонни ғийбат қилиб юрган.

Баъзан мезбонлар меҳмоннинг қўлига қарайдилар. Олиб келинган нарсанинг қимматига яраша харажат тортадилар. Бу ҳам яхши эмас, албатта. Меҳмондорчиликка борар экансиз, яхшиси шундай бориш маъқулдир. Бордию қуруқ боришни эп кўрма[...] сангиз гулдаста билан ёки бо[...] лар ўйинчоғи билан борса[...] чиройли бўлади. Совға олиб [...]риш ҳар кимнинг хоҳиши. А[...] совға қилинган нарсанинг қи[...]матсиз бўлгани яхши. Миннат[...] совғанинг бўлганидан бўлмаган[...] минг марта аъло.

М. РАҲМАТ[...]
«Билим» жамияти Нур[...]он бўлимининг масъу[...]

Пойтахтимиздаги студентлар шаҳарчасида Тошкент Давлат университетининг учта янги ўқув корпуси қад кўтарди. 1 сентябрдан бошлаб бу янги биноларда машғулотлар бошланади. Суратларда: (чапда) янги ўқув корпуси, ўнгдаги суратда эса студентлар ҳашар қилиб, янги бино деразаларини артмоқдалар.

И. Глауберзон фотоси.

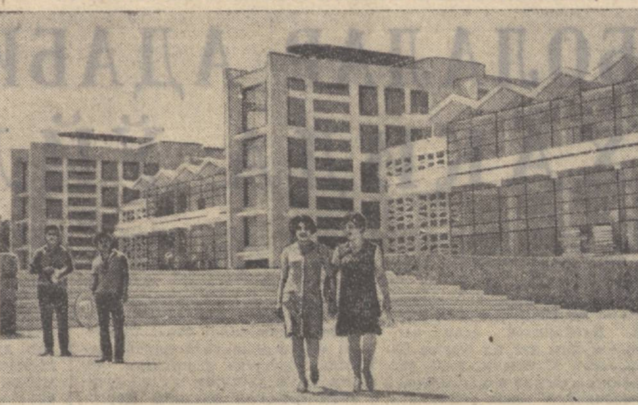

Совет виставкасининг МУВАФФАҚИЯТИ

ЛОНДОН, 14 август. ТАСС мухбири. А. ДРЯХЛОВ хабар беради: Лондондаги иккинчи совет савдо-саноат виставкаси бир ҳафтадан бери ишлаб турибди. Эрлс-Кортнинг жуда катта залида кўрсатилаётган Совет Иттифоқининг муваффақиятлари билан ҳозиргача салкам 75 минг лондонлик танишди.

Томошабинлар ўз фикрини ёзиб қолдирувчи дафтардаги ёзувларга қараганда, виставкани келиб кўрувчиларнинг жуда кўпчилиги совет экспозициясига ғоят юксак баҳо бериб, виставка ташкилотчиларини ва қатнашчиларини муваффақият билан табрикламоқдалар.

Ҳалқаро ҲАЁТ

НИГЕРИЯ ҲУКУМАТИНИНГ БАЁНОТИ

ЛАГОС, 14 август. (ТАСС) Нигерия ҳукуматининг бу ерда эълон қилинган расмий баёнотида айтилишича Нигериядан ажралиб чиққан Шарқий Нигерия режими томонидан мамлакатдаги тангликни бартараф қилишга доир қўйилган таклифларни Нигериянинг федерал ҳукумати «мутлақо амалга ошириб бўлмайдиган» таклиф, деб рад қилди.

Федерал ҳукумат делегациясининг бошлиғи Антони Энахоро, дейилади баёнотда, Нигериянинг бирлиги ва территориал бутунлиги принципига асосланмайдиган ҳар қандай таклиф асло қабул қилинмаслигини музокараларда неча марталаб айтди. Бундай таклифлар Африка бирлиги ташкилоти сиёсатига зид бўлиб тушади, чунки бу ташкилот мамлакат бирлигини сақлаб қолишга ёрдамлашиш мақсадинигина кўзлаб, Нигерия билан шуғулланувчи маслаҳат комитети тузган.

Антони Энахоро кеча Аддис-Абебадан Лагосга қайтиб келди. Энди у Эфиопия пойтахтига қайтиб боргунча музокаралар тўхтаб туради.

МАҚСАД—ҲАМКОРЛИК

КАМПАЛА, 14 август. (ТАСС). Уганда президенти Милтон Оботе кеча Шарқий Африка қонун чиқарувчи Ассамблеясининг иккинчи сессиясини очди. Сессия икки ҳафта ишлайди. Шу вақт ичида делегатлар Шарқий Африка иқтисодий уюшмасининг уставига киритиладиган тузатишларни муҳокама қилиб, тасдиқлашлари, шунингдек тартиб қоидага тааллуқли масалаларни ҳал этишлари ва ассамблеянинг янги аъзолари қасамёдини қабул қилишлари лозим.

Президент М. Оботе Шарқий Африка иқтисодий уюшмасининг тузилганлиги унинг аъзолари ўртасида ҳамма соҳалардаги ҳамкорликни мустаҳкамлаш учун алоҳида муҳим аҳамиятга эга эканлигини таъкидлаб ўтди. Қонун чиқарувчи ассамблеянинг аъзолари, деди у, фақат Шарқий Африкадагина эмас, шу билан бирга Африка қитъасининг шу қисмидаги анча катта районни ҳам ўз ичига олувчи ташкилотнинг негизини қурадилар.

Ассамблеянинг энг муҳим вазифаси, деди президент, уюшмага қарашли ҳамма муассасаларнинг самарадорлигини оширишдир.

17-РАСМИЙ СУҲБАТ

ПАРИЖ, 14 август. (ТАСС). Бугун халқаро конференциялар уйида Вьетнам Демократик Республикаси билан Америка Қўшма Штатлари вакиллари ўртасида 17-расмий суҳбат бўлди.

НОРОЗИЛИК МАКТУБИ

НЬЮ-ЙОРК, 14 август. (ТАСС). Камбоджанинг Бирлашган Миллатлар Ташкилоти ҳузуридаги доимий вакили Хуот Самбат Хавфсизлик Кенгаши раисига йўллаган мактубида АҚШни Камбоджага қарши қуролли иғвогарликларини тўхтатмаётир, деб айблади.

9 июндан 30 июнгача бўлган вақт ичида, дейилади мактубда, Америка ҳарбий-ҳаво кучларининг ва Сайгон қўғирчоқ режимининг самолётлари Камбоджанинг осмон чегарасини 13 марта бузиб ўтди.

Камбоджанинг территориал сувларида 17 июлда Американинг патруль катери ушлаб олинганлиги ҳам мактубда кўрсатиб ўтилди.

КАНАДА. Икки ҳафтадан кўпроқ вақтдан бери мамлакатда хат-хабарлар, совға-саломлар, газеталар эгаларига етказиб берилмаяпти. Бошқа мамлакатлар билан почта алоқаси узилиб қолди. Канада почта хизматчиларидан 24 минг кишининг умуммиллий иш ташлаши давом этмоқда. Улар кун кечириш қийинлашиб кетганлиги муносабати билан иш ҳақининг оширилишини ва меҳнат шароитининг яхшиланишини талаб қилмоқдалар. Суратда: иш ташлаш қатнашчиларидан бири Торонтодаги бўм-бўш почта бўлимларидан бирининг олдида.

Федньюс—ТАСС фотоси.

АҲОЛИ НЕГА КЎЧИБ КЕТЯПТИ?

РИМ. (ТАСС). Шу йил январь ойида бўлган зилзиладан қаттиқ шикастланган Санта Нинфа шаҳрининг (Сицилия ороли) аҳолисидан бир неча минг киши «Бизга иш топиб беринглар, уй топиб беринглар!», «Кутабериб чарчадик!» деган хитоблар остида кеча оммавий намойиш ўтказди.

Бошқа шаҳарларнинг аҳолисидан ҳам юзлаб кишилар қўшилган бу намойишчилар Алькамо билан Кастелвеграно шаҳарлари ўртасидаги йўлда туриб олиб, автомобиль транспорти қатновини бир неча соат тўхтатиб қўйдилар ва шу тариқа улар табиий офатдан шикастланган районлар аҳолиси жуда ёмон шароитда яшашга мажбур бўлаётганлигига жамоатчиликнинг эътиборини жалб қилдилар.

Минглаб қариялар, аёллар ва болалар вақтинча бараклар ва чодирларда яшамоқдалар. Улар турган жойларда электр бутунлай йўқ, сув етишмайди. Энг оддий санитария-гигиена шароити ҳам йўқ.

Бу факт Сицилиядаги аянчли социал ва иқтисодий вазиятнинг умумий ҳолатини кўрсатувчи манзаранинг бир қисми, холос. Бу оролда деҳқонларнинг хонавайрон бўлиши, қишлоқ хўжалиги издан чиқаётганлиги ва аҳолининг иш қидириб чет мамлакатларга кўплаб кўчиб кетаётганлиги анча йиллардан бери давом этмоқда. Расмий статистика маълумотларига қараганда, Сицилияда ҳар 100 кишидан 30 киши ишламоқда, холос.

ПОКИСТОНДА СУВ ТОШҚИНИ

РАВАЛПИНДИ, 14 август. (ТАСС). Шарқий Покистонда муссон ёмғирлари тинимсиз ёғавериганидан мамлакатнинг шу қисмида мислсиз кучли сув тошқини рўй берди.

«Пакистан обсервер» газетасининг хабар беришича, ўн минглаб гектар далалар сув остида қолди, бу ерлардаги тошқин 55 кундан бери давом этмоқда. Карнабхули дарёсидаги гидроэлектростанция сув босиш хавфи остида турибди Лиммо-лим тўлиб турган сув омборидаги сувнинг сатҳи ҳалокат белгисига яқинлашиб қолди. Сувни чиқариб юбормоқ учун тўғондаги 18 та шлюзнинг ҳаммаси очиб қўйилди

Сув тошқини шарқий Покистоннинг халқ хўжалигига катта зарар етказди. Кўплаб чорва моллар нобуд бўлди, 2 миллион акрга яқин майдондаги ҳосил йўқ бўлиб кетди. Энг кўп зарар кўрган районлардаги уйлар, мактаблар, касалхоналар ва бошқа бинолар вайрон бўлди. Бир қанча жойларда автомобиль ва темир йўл қатнови тўхтаб қолди. 7 миллиондан ортиқ киши бевосита сув тошқинидан зарар кўрди, 167 киши ҳалок бўлди.

Покистон ҳукумати сув тошқини оқибатларини тугатиш чораларини кўрмоқда. Зарар кўрган районларнинг аҳолисига озиқ-овқат, медицина ёрдами берилмоқда.

ЯНГИ РЕПРЕССИЯЛАР

НЬЮ-ЙОРК, 14 август. (ТАСС). АҚШ юстиция министри Рамсей Кларк, шу ойда Америка штатларининг маъмурларига ирқий ғалаёнларни бостириш учун 4,35 миллион доллар пул берилади, деб эълон қилди.

ЮПИ агентлигининг Вашингтондан берган хабарида айтилишича, бу пуллар «граждан тартибсизликлари» билан курашмоқ учун 1969 молия йилига ажратиб қўйилган 8,7 миллион доллар пулдан олиб берилади. Пулларни тақсимлаш чоғида ҳар бир штат аҳолисининг сони назарда тутилади.

Америка ҳукуматининг бу чораси расмий Вашингтон негрларнинг граждандик ҳуқуқларини талаб қилган кейинги чиқишларидан ҳаяжонга тушиб қолганлигини ва негрларга қарши репрессияларни янада кучайтиришга ҳозирланаётганлигини кўрсатади.

ТЕЛЕТАЙП ЛЕНТАСИДАН

● Греция бош министри Георгиос Пападапулос 13 августда шаҳар ташқарисидаги боғдан Афинага келаётганида йўлда унга суиқасд қилинган. Рейтер агентлиги мухбирининг Афинадан берган хабарида айтилишича, белгилаб қўйилган муддатда портлаши лозим бўлган бомба бош министр тушган автомашина бомба қўйилган жойдан ўтишига бир неча секунд қолганида портлаган. Пападапулос зарар кўрмади.

● 1968 йил август ойининг бошида Бельгияда 72.110 ишсиз борлиги қайд қилинди, деб хабар беради Бельгия Коммунистик партиясининг информацион бюллетени. Улардан 59.592 киши батамом ишсиз бўлиб, қолганлари қисман ишсиз кишилардир.

● Хейльброн округидаги Кохендорф шахтасида рўй берган портлаш натижасида Ғарбий Германия шахтёрларидан икки киши ҳалок бўлди.

● 12 августдан 13 августга ўтар кечаси маҳаллий вақт билан соат учда машҳур Давос курорти атрофида ер қимирлади. Швейцария телеграф агентлигининг хабар беришича, 10 секундгача сезилиб турган бу ер қимирлашнинг кучи ўртача бўлган.

(ТАСС).

ЖАНУБИЙ ВЬЕТНАМ. Озодлик халқ қуролли кучларининг жангчилари қисқа муддатли дам олиш пайтида ўз қуролдошининг ҳикоясини тинглашяпти.

ВИА—ТАСС фотоси.

ЯНГИ НАЦИСТЛАРНИНГ ГФР КОНЦЕРНЛАРИ ВАКИЛЛАРИ БИЛАН УЧРАШУВИ

БЕРЛИН, 14 август. (ТАСС). АДН агентлиги мухбирининг Дюссельдорфдан хабар беришича, янги нацист национал-демократик партия раҳбарлари ўтган ҳафтанинг охирларида яширин бир жойда Германия Федератив Республикаси йирик капиталининг вакиллари билан, жумладан уларнинг партиясини пул билан таъминловчи кишилар билан учрашдилар.

Учрашув 1969 йилда Бундестагга бўладиган сайловда национал-демократик партиядан номзодлар кўрсатиш масаласига бағишланди.

Учрашувда Рудольф Эткэр, Флик концернларининг вакиллари, шунингдек «И. Г. Фарбен» компаниясининг вориси — «БАСФ» компаниясининг ва Ғарбий Германиядаги бошқа концернларнинг вакиллари қатнашди.

Маълум бўлишича, дейилади АДН агентлигининг хабарида, концернларнинг вакиллари ўз номзодларини янги нацист национал-демократик партиядан кўрсатиш истагида эканликларини, лекин 1969 йилда бундай қилиш ҳали ўринсиз эканлигини айтганлар. Учрашувда национал-демократик партиядан бундестагга кўрсатиладиган номзодларнинг рўйхати келишиб олинди. Бу номзодларнинг ҳаммаси мазкур концернлар вакилларининг ишончли кишиларидир. Учрашув қатнашчилари бу номзодларнинг «сайланиши учун энг кўп имконият бўлган» округларда уларни овозга қўйишга ҳам қарор қилдилар.

Янги нацист национал-демократик партиянинг раҳбарлари йирик капиталнинг вакилларини ишонтириб, бизнинг партиямиз «халқ ва мамлакат бахт-саодатини кўзлаб» тасдиқланган номзодларнинг сайланишига эришиш манфаатлари йўлида «мумкин бўлган ҳамма чораларни» кўради, деб айтдилар.

ХИТОЙДАГИ ВОҚЕАЛАР

«Полицентризм назарияси» деб аталган назарияни танқид қилувчи ва Маога «беҳад муҳаббат» қўйишга чақирувчи материаллар билан Пекин газеталари тўлиб чиқмоқда. Мақолаларнинг авторлари Маога «беҳад ишончни», «унинг олдида беҳад таъзим қилишни» ва «унга беҳад содиқ бўлишни» талаб этмоқдалар. Янги пропаганда кампанияси Мао группасига қаршилик ўсиб бораётганлигини кўрсатувчи яна бир далилдир. Буни «Жэньминь жибао» газетасининг ўзи ҳам яқинда таъкидлашга мажбур бўлиб «ҳар хил шубҳали шахслар реакцион «полицентризмни» зўр бериб мақтамоқдалар» деб ёзди. «Ҳақиқатда, деб давом қилади газета, бу нарса улар ҳеч қандай марказни истамаганликларини кўрсатмайди, улар фақат бизнинг марказимизни ағдариб ташламоқчилар, раис Мао ва раис ўринбосари Лин Бяо бошчилигидаги пролетар штабининг раҳбар марказини қулатишга уринмоқдалар».

Бутун Хитойда турли группалар ўртасида бораётган кураш тўғрисида ҳар кун келиб турган хабарлар армия ва хунвэйбинлар ёрдами билан маочилар томонидан ташкил этилган ҳокимият органларининг беқарорлигини кўрсатиб турибди. Пекиндаги раҳбарлар гуруҳлар ўртасидаги курашни дарҳол тўхтатишни ва барча «ғайри қонуний ташкилотларни» тарқатиб юборишни талаб қилиб, гарчи кейинги вақтларда бир қанча йўл-йўриқлар берган бўлсалар ҳам аммо, кўп жойларда қонли тўқнашувлар давом этмоқда.

Цзянсу вилоятида «янги катта тўқнашувлар» бўлганлиги тўғрисида яқинда маҳаллий радио хабар қилди. Янги ҳокимият органларига қарши чиқаётганларни радио «Янъчэндан (вилоятнинг шарқи-шимолидаги шаҳар) база тариқасида фойдаланиб, қаттиқ курашни давом эттираётган «синфий душманлар» деб атади.

«Чжецзян вилоятининг радиостанцияси шу вилоятнинг жанубида «жиддий сиёсий можаролар» бўлганлигини бу ерга... «Мао идеяларини пропаганда қилмоқ» учун катта ҳарбий қисмлар ёрдамга юборилганлигини хабар қилди. Шеньян радиостанциясининг хабарида айтилишича, синфий душманлар сув омборини вайрон қилмоқдалар, телеграф ва телефон симларини узиб ташламоқдалар, махфий радиостанциялар ташкил этмоқдалар». Жанубий Хитойдаги Шантоу портида ҳам тўқнашишлар бўлганлиги тўғрисида хабарлар келиб турибди.

Армия патруллари Гуаньчжоу (Кантон) шаҳари кўчаларида ҳали ҳам кечаю кундуз изғиб юрибди. Франс Пресс агентлигининг маълумотларига қараганда, шу шаҳардаги вазият «ғоят нотинч» бўлиб турибди. Гуанчжоудаги аҳволни ўз кўзи билан кўриб Гонконгга келган кишиларнинг айтишларига қараганда, «у ерда маочиларга қаршилик кўрсатиб, металлургия заводи ишчиларини шаҳарни назорат қилиб турган армия қисмларига қарши чиқишга чақираётган кишиларни солдатлар ўққа тутганлар».

Хунвэйбинларнинг Гуанчжоуда чиқадиган газетасида «Гуанси-Чжуан автоном районидаги темир йўл узели бўлган Люйчжоу районида ғалаёнлар бўлиб, кўп кишилар ўлдирилганлиги» ҳақида хабарлар босилди. Газетанинг ёзишига қараганда, маҳаллий хунвэйбинларга қарши чиқмоқ учун «минг-минглаб деҳқонлар Люйчжоу шаҳрига келишган». Деҳқонлар билан солдатлар ўртасида тўқнашувлар бўлган.

«Оппозициячи унсурлар» Нинся-Хуэй автоном районида ҳам актив ҳаракат қилмоқдалар. Бу ерда «контрреволюционерлар»ни ўлимга ҳукм қилиш тўғрисида янги қарорлар қабул қилинганлиги маҳаллий газетада кўрсатиб ўтилди.

Шанхайдаги «Цзэфань жибао» газетаси Шанхайнинг ўқув юртларида «оппозициячилар кураши ва фракциячилик» ҳақида ёзмоқда. Газетанинг айтишига қараганда, Шанхайдаги олий ўқув юртларининг бирида хунвэйбинларга қарши курашаётган бир тўда одамлар бор». Тибетдан олиб келинган дацзи баоларнинг ёзишига қараганда, бу ерда қуролли кураш давом этмоқда. «Синьханхуэй жибао» газетасидаги хабарда айтилишича, Аньцинда (Анхуэй вилояти), «синфий душманлар кенг миқёсда қаршилик ҳаракатини ташкил этганлар». Армия бўлинмаларининг иштироки билан тўқнашувлар бўлиб ўтди. Солдатлар ва офицерлар ўртасида ўлдирилган ва жароҳатланганлар бор. (ТАСС).

Бельгиянинг давлат қарзи

БРЮССЕЛЬ, 15 август. (ТАСС). «Суар» газетасининг кеча хабар беришича, сўнгги беш йиллик мобайнида Бельгиянинг давлат қарзи икки баравар кўпайиб кетиб, 1967 йилнинг охирида 528.9 миллиард Бельгия франкига тенг бўлган. 1962 йилнинг охирида эса 266.3 миллиард франк эди.

Редактор М. ҚОРИЕВ.

РАДИО БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

8.25 — «Навоий лирикаси», 9.30 — Рақс куйлари, 9.50 — Халқаро мавзуларда суҳбат (тожикча), 11.15 — «Болаларнинг бўш вақтларида» (русча, суҳбат), 11.25 — Композитор Ф. Назаров асарлари, 12.15—«Замондошларимиз», 13.30 —М. Мусоргский. «Виставка манзаралари», 16.10 — Ёшларнинг талабларига мувофиқ концерт, 16.50 — «Правда» газетасининг обзори, 17.00 — Талабларга мувофиқ концерт (татарча), 18.00— Коммунистик ахлоқ мавзуларида. «Ота-оналар ва болалар», 18.10— Куйлардан — қўшиқларга, 19.20 — Ўзбек операларидан парчалар, 20.00 — «Ўзбекистон индустриальний» радиожурнали (русча), 20.30 — Концерт (русча), 21.00 — Халқаро мавзуларда суҳбат, 21.10 — Кечки концерт, 22.20 — Кекса ижрочилар концерти, 22.40 — «Навоий сатираси», 23.15—Пахтакорларнинг талабларига мувофиқ концерт.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

18.55 — Кўрсатишлар программаси.

Рус тилида: 19.00 — Мультфильм, 19.20 — Л. Ашкенази. Қора шкатулка, 19.55 — Телеянгиликлар, 20.10—Уруш ва тинчлик (учинчи серия).

Ўзбек тилида: 21.30 — Телеянгиликлар, 21.45 — «Ноз-неъмат бунёдкори» программаси, 22.15— Навоий элларда, тилларда, 23.15 —Халқаро эстрада қўшиқлари фестивали (рус тилида, биринчи бўлим).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

13.00 дан — Москва кўрсатади.

ТОШКЕНТ КУРСАТАДИ

19.00 — Қозоқ куйларидан концерт, 19.30 — Қузноқ балиқчилар (фильм-опера, рус тилида).

20.00 дан — Москва кўрсатади.

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

ТОШКЕНТ КУРСАТАДИ

20.00 «Вақт» ўтаётир (илмий-оммабоп фильм).

Рус тилида: 20.20 — Идиш уйингга қаердан келди, Ухти-тухти (кинофильмлар), 20.50 — Биринчи ранг капитани (бадиий фильм).

ТЕАТР

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 16/VIII да Уғил уйлантириш, 17/VIII да Навоий Астрободда, 18/VIII да Ёшликда берган кўнгил.

КИНО

Бодном (эрталаб соат 10, кундуз 2, 4 кеч 8 ва 10 да), Тошкент. Зилзила. (кундуз соат 12 да) — САНЪАТ САРОЙИ.

Яна севги ҳақида — «ЧАЙКА», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», «МОСКВА» (кундуз ва кечқурун).

Воевод Шмидт болалари—«ЎЗБЕКИСТОН», НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун).

Чингачгук—катта илон—«ВОСТОК» (кундуз ва кечқурун), «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз соат 2,4 ва кеч 6 да).

Валентин Кузяевнинг шахсий ҳаёти — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (эрталаб соат 10, кундуз 12, кеч 8 ва 9.45 минутда).

ЁЗГИ БИНОДА

Яна севги ҳақида — «ФЕСТИВАЛЬ».

Майор Вихрь — «ХИВА».

Воевод Шмидт болалари — НАВОИЙ номли.

Тракторчилар — ТЕЛЬМАН номли.

Я. М. СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА 17 АВГУСТДА М. ҚОРИЕҚУБОВ НОМИДАГИ УЗБЕК ДАВЛАТ ФИЛАРМОНИЯСИ ВА ЭСТРАДА АРТИСТЛАРИНИНГ

КОНЦЕРТИ

Қатнашадилар: Узбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист ДИЛОРОМ ШЕРОВА

Солистлар: Фахриддин УМАРОВ, Комилжон БАРАТОВ, Ойхон ЁҚУБОВА, Равшан МУМИНОВА, Мунаввар АКРОМОВА, Назрулла ЁҚУБОВ ва бошқалар.

Узбек халқ чолғу ансамбли жўр бўлади.

Программани — Назрулла ЁҚУБОВ олиб боради.

Концерт кеч соат 8 яримда бошланади.

Билетлар концерт зали кассасида кундуз соат 2 дан, район кассаларида соат 12 дан сотилади.

Узбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлиги БОШ ДОРИХОНАЛАР БОШҚАРМАСИГА марказий дорихона складига бош бухгалтер. УзГАПУ аппаратига бухгалтер-ревизор

КЕРАК

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Шимолий Олмазор, 1-Қорасарой проезди, 1 «а» уй (10, 43, 56 автобусларнинг, 10 троллейбуснинг «Трактор йиғув заводи» бекати). Телефонлар: 4-53-97, 4-53-98, 4-51-90.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Орган Центрального Комитета Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Министров Узбекской ССР.

БИЗНИНГ АДРЕС ВА ТЕЛЕФОНЛАР: ТОШКЕНТ, «ПРАВДА ВОСТОКА» КЎЧАСИ № 26. Редактор — В36545. Редактор ўринбосарлари — В37914, В39323. Масъул секретарь—В34455. Масъул секретарь ўринбосарлари — В37283. Партия турмуши — В33469. Марксизм-ленинизм назариясини пропаганда қилиш — В31216. Халқаро ҳаёт — В37604. Коммунистик тарбия — В31455. Саноат капитал қурилиш ва транспорт — В34780. Совет қурилиши — В33258. Қишлоқ хўжалиги — В37604. Адабиёт ва санъат — В32036, В37221. Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — В34451. Маҳаллий ахборот ва спорт — В32347. Оммавий ишлар ва хатлар — В38679, В33553. Иллюстрация — В34524. Стенографистка — В37343. Корректура — В37162. Эълонлар — В38142. Коммутатор — В30249, В30250, В30251, В30252, В30253, В30254, В30255, В30256, В30257, В30258. ОБЛАСТЬ МУХБИРЛАРИ: Андижон 48—85. Бухоро 31—41. Карши 22—83. Нукус 42—62. Самарқанд 31—972. Термиз 23—27. Фарғона 41—68. Урганч 34—55.

Б № — 191. Узбекистон Компартияси Марказий Комитети Бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64633. Р — 14933.